BILDER UR VERKLIGHETEN

AF **EFRAIM WÄSTBERG**

STOCKHOLM CARL LARSONS FÖRLAG.

STOCKHOLM, P. A. NYMANS EFTERTRÄDARE 1906.

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken digitaliserades i december 2013.

NINA.

I sin första ungdom hade Nina varit vid teatern, som hon själf kallade det. Rätteligen hade hon varit statist, men se, det hade varit vid *operan!* Och det *var* ändå något, det.

Nina hade, som sagdt, icke hunnit längre än till statist, då guden Eros kom i hennes väg i form af en ung och kraftig bondson, som gått på borgarskolan och kallade sig ingeniör.

De där ingeniörerna bruka vara lifvade gossar, som taga dagen som den kommer. Men den ingeniör, Nina fäst sig vid, varallvaret och lugnet i så hög grad, att han verkade allt annat än intelligent.

Nina fick veta, att ingeniören hade sitt föräldrahem långt uppe i Roslagen, och själf hade hon talat om, att hon var en fattig föräldralös flicka. Och så gifte de sig, med några af Ninas kamrater som vittnen och efteråt en enkel sexa på »Runan».

Bland det unga parets bekanta undrade man mycket på, huru den vackra, graciösa Nina kunnat fästa sig vid denna allvarsamma och tråkiga man. Säkert är, att Nina väntat sig ett helt annat lif än hon fick vid sin makes sida. En ung och vacker fru brukar vanligtvis kunna skapa om sin man på de två första månaderna redan. Men Nina lyckades icke alls. Och en dag sade hennes man, att de skulle bosätta sig på landet. Det var för dyrt att lefva i Stockholm.

Han hade nämligen en afton vid sen hemkomst funnit hela huset fullt afsjungande, pladdrande och allt annat än nyktra gäster; bland hvilka värdinnans, hans hustrus stämma hördes öfver alla andra. Det var Ninas gamla vänner, som kommit på besök.

Flytta till landet! Kanske aldrig mer få komma till Stockholm, aldrig mer få träffa ungdomsvännerna!

Nina grät både dagar och nätter. Hon var förtviflad, hon var lamslagen. Och inte kunde hon häller säga, att de reste på »sommarnöje», ty flyttningen skedde på hösten. En kulen dag i september lämnade de med ångbåt hufvudstaden. Ingen visste om deras resa, det var bättre så. Och efter åtta timmars färd kommo de till sitt nya hem, långt, långt uppe i Roslagen, gård vid gård med mannens föräldrahem.

Ingen var dem till mötes, men »kommissionären», som tog emot fånglinan, hälsade hennes man som en gammal bekant. De gamla sofvo, sade han. Och så hjälpte han dem med att köra upp flyttsakerna ochskaffa en brasa i den provisoriska sängkammaren.

När Nina efter en sömnlös natt på morgonen tittade ut, såg hon i den sparsamma, regniga höstdagern några stugor, litet skog, några bergknallar och längst bort en flik af en hafsvik, men inte en lefvande varelse. Hon sjönk på knä och brast i gråt.

Fram på dagen fick hon första gången se sina svärföräldrar. De voro veritabla bönder, och hon förstod nu, hvarifrån mannen fått sin tröghet. De hälsade på henne som på hvilken annan kvinna som hälst, och svärmodern frågade, om Nina trodde på Herren Jesus. Sedan vände de sig till sonen.

»Ja,» sade svärfadern, »ja' köfte jordbiten 'är breve, som du skref. H'å stuga följde mä på köpe. Där kommer h'i nog te h'å trifs. Potäter 'ar ja' lagt ner hi källar'n, snart 'ar vi slakt, så får h'i fläsk, som 'odär får salta ner. H'å h'ärter h'å mjöl finns där å.»

»Det är bra,» sade sonen helt kallt. »I öfvermorgon reser jag in till staden igen för att köpa maskiner. Jag skall ha mekanisk verkstad här, som jag talade om i mitt bref. Det där lilla vattenfallet blir utmärkt. Precis som jag önskade. Tack ska I ha, far.»

***

Några månader därefter hade mannen sin fabrik i gång. För att ingifva mer respekt hos bönderna anlade Ninas man titeln »fabrikör», fastän alla grannarna sins emellan aldrig kallade honom annat än »Per Olas pojke». De kände honom från barnsben och tyckte inte om några nya fasoner.

Fru fabrikörskan förde en jämmerlig tillvaro. Alla grannar voro bönder. Hon hade ingen att tala med, utom, förstås, svärföräldrarne, som sprungo titt och tättför att se efter att ingenting sköflades. Och för dem bad hon himlen bevara sig. Mannen sade inte många ord. Den lilla smula elegans, han haft i Stockholm, hade totalt försvunnit. Han tillbringade sin dag på fabriken, kom hem på klockslag och åt, och på kvällen kröp han, svart och smutsig, i sin bädd. Det kunde gå veckor, innan han använde någon tvagning om ens händer och ansikte.

Så småningom upphörde svärföräldrarnas besök, och Nina blef alldeles ensam Städning, matlagning och tvätt samt stoppning och lappning — så förflöt Ninas dag den ena på pricken lik den andra.

En frukost kom mannen hem. Han såg glad ut och talade om, att han uppfunnit ett nytt utväxlingssystem, som han tänkte använda i maskineriet för motorbåtar.

Nina hade inte hört honom tala så många ord på länge.

Men hon satt stum, hon hade ingenting att svara.»Du ser så blek ut, Nina! Du har bestämt ingenting att göra, och då går tiden nog långsamt, jag förstår det.»

Men då for hon upp:

»Du borde blygas! Har jag ingenting att göra, som arbetar hela dagen? Min Gud, min Gud, hvarför blef jag så olycklig!»

»Så du pratar!» Han skrattade. »Du har väl allt hvad du behöfver.»

»Jo, det är just en snygg man. *Hvad* har jag? Inga vänner, intet sällskap, ingen förströelse. Fortfar det på detta sätt, blir jag tokig. Jag är ju endast 23 år gammal. Är det meningen att jag skall stanna här hela mitt lif?»

»Tokig sa' du! Det är du redan. Du har ju mig, din man. Och så har du ditt hus att sköta. Hvad vänner och sällskap beträffar, har du sådana rundt omkring, bara du ville veta af dem. Men du är för stursk, det är alltsammans. Minsann duhar något att vara stursk öfver, allra minst öfver ditt förra sällskap.»

Nina kokade af harm. Hon såg på sin man med outsägligt förakt.

»Det sällskapet var millioner gånger bättre än du, dina föräldrar och alla grannar i denna fördömda trakt.»

»Jasså», sade fabrikören leende, »du tycker det? Det där går öfver med tiden. Om ett år eller så kommer du att trifvas här utmärkt.»

»Du sade, att du var ingeniör,» fortsatte Nina, utan att värdigas bemöta hans senaste profetia. »Du har ju icke ens tagit studentexamen. Den där »ingeniören» är allt hemmagjord, liksom allt annat här.»

Fabrikören hade blifvit mörkröd.

»Det där begriper du inte — —»

»Jo bevars väl, en *verklig* ingeniör skulle icke behandla sin fru såsom du behandlar mig. Du är en bonde helt enkelt, en dräng,som inbillar sig ha anlag för mekanik, eller hvad den där smörjan heter.»

»Om du vore karl, så skulle du få litet extra för de där orden.»

»Genera dig inte. Det vore ju lämplig dessert på all denna rara maten af sill och fläsk och ärter och gröt, med långa bordsböner af svärmor. Åh, fy!»

Fabrikören skakade i hela kroppen, och han skyndade ut för att stilla sin vrede. Han gick ned i sin fabrik, där han snart blef sig själf igen.

Och när han kom upp till middagen för att äta ärter och fläsk, låtsade han som om ingenting händt.

Men Nina glömde ingenting. Hon visste nu, hvad hennes man gick för. Att känna hat till en sådan man var omöjligt. Leda och förakt voro de känslor, han väckt till lif. Och hennes hjärna sysselsatte sig endast med en plan: att bli honom kvitt.

Att komma från hemmet nu på vinternvar otänkbart. Hon skulle vänta till våren, när båtarne började gå. Och då — —

***

En dag i slutet af våren hade Nina försvunnit, hvart visste man inte. Vid stränderna af hafsviken lågo ännu isarne kvar. Folk hade sett henne gå dit nedåt, och man antog att hon drunknat. Man draggade men fann intet. Hemma hade Nina icke lämnat några meddelanden. På hennes byrå låg endast ett paket, adresseradt till mannen. Men det innehöll endast en kilo såpa, ingenting annat, icke en rad. Fabrikören hade rodnat, då han såg paketets innehåll, men han hade ingenting sagt.

Men medan man draggade som bäst, steg Nina ombord vid Skeppsbron i Stockholm. Hon var icke ensam, hon hade ett helt sällskap af stojande, skrattande vänner och väninnor, samtliga anställda i den teatertrupp, som på sommaren skulle ut och gastera, med början i Hälsingfors.

ETT LIF.

Hela matlaget i Uppsala visste, att »glada Gustaf», som han kallades, hade lungsot. På den tiden, något öfver 20 år sedan, hade man icke hunnit så långt, att man blef halfgalen af skräck, så fort man befann sig i närheten af en lungsiktig. Och några sanatorier hade man icke heller. Och inte var smittan så farlig som den blifvit på senare tiden, då man snart har en läkare på hvar hundrade person. Åtminstone blef ingen af vårt matlag smittad af »Glada Gustafs» sjukdom.

Men smittade blefvo vi i alla fall — af hans oförbränneligt goda humör. Jag tror ingen af oss kunde skryta med att ha sett honom ledsen — mer än enda gång.

Ty »Glada Gustaf» resonnerade som så:

Jag vet, att jag har lungsot och att jag skall dö, långt innan någon af er blir hängd, men hvad spelar det egentligen för roll? Det här lifvet är ju endast ett övergångsstadium till något bättre, större, mera för-finadt och ideellt! Låtom oss då lefva lifvet så godt vi kunna. För min del ämnar jag söka nöjen och förströelser hvar jag kan finna dem och — så länge slantarna räcka. Ty fattig vill jag inte bli. Det är att vara lefvande död.

Med undantag af de hektiska rosorna på Gustafs kinder tydde ingenting på, att han hade något sjukdomsfrö inom sig. Endast en gång märkte vi kamrater, att sjukdomen skred säkert och raskt framåt. Efter middagen var vanligen vår dag spolierad, och vi »höllo salong» innanför matsalen i ett stort rum, de aftnar, som vi icke gingo

på värdshus. Vi hade till vårt förfogande ett godt pianino, och hvem af oss som kunde utfyllde tiden med musik och— IS —

sång. Gustaf hade en hög baryton och föredrog »Non è ver». Men i det sista »non», som skall hållas ut en god stund, »tappade» han rösten och hann aldrig sjunga ut »è ver». Luften i lungorna hade tagit slut, och han kippade efter andan.

»Glada Gustaf» hade »ärft pengar efter sin far och lungsot efter sin mor», som han sade. Hur stort kapital han ägde, det visste ingen mer än han själf,men det måtte inte ha varit så litet, ty nästan hvarende afton, som vi »stego ned till utvärdshusen», bjöd Gustaf på »champagne und bordeaux», d. v. s. bordeaux var det inte, utan bourgogne, härligaste chambertin, och de bålarne hostade, minnes jag rätt, 25 kronor stycket.

På Gillebalerna var Gustaf en af de främste och outtröttligaste dansörerna. Han var dessutom särdeles representativ med sitt mörka helskägg, som vi alla afundades honom, sin smärta figur och sin välsittande dräkt, sydd hos Militärekiperingsbolaget iStockholm. Till serenader sade han aldrig nej, vare sig de skulle hållas »im schönen Monat Mai», då luften var mängd af kärlek och poesi, eller i blixtrande kalla vinternätter. Alltid densamme, alltid impulsiv, outtröttlig och vid brilljantaste lynne.

På en Gillebal blef Gustaf kär, absolut, brinnande, heligt kär. Så hans ögon strålade! Föremålet var en liten fröken från Stockholm, en ung, vacker flicka med krona öfver namnet på sitt visitkort.

Men morgonen därpå, sedan Gustaf följt sitt hjärtas drottning till stationen och kom upp för att äta frukost, var han mycket olik sig, Han såg verkligt ledsen ut.

»Fy tusan, en sådan idiot man kan vara!» sade han. »Ja, ni såg själfva i går. I den stunden var det ingen föreställning. Det är det icke nu heller. Men jag har funnit mitt lifs »bete noire» — jag har icke rättighet att gifta mig. Hela mitt inre reser sig vid tanken på att jag skulle skaffa en lung-siktig afkomma till världen. Där ha ni det, ser ni gossar. Där är det där spöket, som jag så länge sökt gripa och identifiera. Lyckliga ni!»

Han förde handen öfver ögonen och gick in i salongen. Alla voro vi djupt rörda.

Men efter en stund kom han ut igen:

»Är det någon, som har lust att fördärfva sin dag? Så resa vi i hyrvagn till Eklundshof och dricka den rena kärlekens skål!

Behöfver jag omtala, att han fick sällskap ?

* , *

Efter några års kamratskap skildes våra vägar. Minnet af »Glada Gustaf» lefde dock kvar hos mig i oförfalskad dagar, men jag tänkte sällan på honom, möjligen någon gång i dystra timmar, då jag tyckte, att »Glada Gustaf» hade det bra, som låg

Bilder ur verkligheten. 2— i8 —

6 fot djupt och slapp en jäktande, förbrännande tillvaro. Ty jag trodde naturligtvis, att han var död.

Men 15 år sedan vi skilts, fick jag ett bref från »Glada Gustaf». Han låg på Katarina sjukhus och bad mig titta upp.

Han hade en spegel framför sig, då jag kom in i hans half-enski!da rum.

»God dag, vänligt att du kom», sade han, precis som om vi skilts dagen förut. »Du känner väl icke mycket igen af mig? Vet du, det skall bli riktigt skönt att få dö. Se, hur jag ser ut. Är det här en människa? Fy tusan ett sådant ansikte! Man ser ju hela kraniet genom huden. Och min kropp skall du se. Då skulle du hålla dig för gapskratt — — Ser du, nu är bara själen kvar. Jag är gränslöst matt, men några plågor har jag egentligen icke. Och snart skall själen flyga ut ur sitt gement vanställda omhölje.»

»Hör du» — han vinkade mig när-— 19 —

mare och hviskade i mitt öra — »hvad som gör det dubbelt kärt för mig att få dö, det är, att mina pengar äro slut, Och ser du, att lefva fattig ---»

Han fick en fruktansvärd hostattack, och sköterskan skyndade fram.

En vecka därefter var »Glada Gustaf» död. Af det gamla »matlaget» funnos icke mindre än åtta i Stockholm, och vi gingo alla till grafkoret med kransar. Sedan prästen med sedvanliga ord invigt stoftet af vår kamrat till den sista hvilan och vi vände oss om för att gå, föllo mina blickar på en kvinna, som stod i ett hörn af kapellet med nedfälld slöja. Hennes klädsel tydde på »the upper ten». Idéassociationerna äro märkvärdiga ibland. Jag kom ihåg en Gillebal för många år sedan och en ung vacker flicka med krona öfver namnet på sitt visitkort, EFTER TIO ÅR.

Fredrik L. var en lefnadsglad och kärnfrisk student, som tog dagen som den kom. Uppfostrad i ett hem, där maten icke alltid räckt till, hade han inga slösande vanor i skolan. Aldrig hade han under hela sin skoltid, med undantag af examensdagarna, då han fick premier, haft ett öre till karameller och äpplen. Sista åren i skolan hade Fredrik »matdagar» i några välvilliga familjer, hvilkas barn han hjälpte med läxläsning. Modern, som var änka, hade nämligen gått bort, när Fredrik var i 6: 2.

Begåfvad med ovanlig intelligens, fick Fredrik efter aflagd studentexamen ett stipendium för att fortsätta vid akademien.

När han med pengarna på fickan, — så mycket pengar, som han aldrig sett förut— kom till Uppsala, vaknade vilddjuret inom honom. Alla goda råd, förmaningar och föresatser voro bortblåsta. De hade börjat krypa i skrinet redan i Stockholm, då Fredrik i Strömparterren tog sig en ordentlig florshufva, den första i sitt lif, af »Cederlunds gula».

Sedan han i Uppsala betalt sitt rum för terminen, började han »lefva». Han ansåg, att en yngling efter tio års sträfvanden vid boken kunde behöfva litet hvila och förströelse. Det vore en galenskap att direkt efter studentexamen börja plugga till ett brödyrke. Litet roligt måste man ha. Och så måste man tillägna sig sällskapstalanger och konsten att föra sig.

Fäktning och ridning, dans och säng upptogo Fredriks första termin — och äfven den sista, ty pengarna, som skulle räckt två år, voro slut.

Det är stipendiegifvarens fel, tänkte Fredrik. Skall man hjälpa, skall man aldrig

göra det delvis. Skall man ha stipendium vid akademien, bör man åtnjuta den förmånen så lång tid, som den bana, man valt, rätteligen kräfver.

* f *

Terminen var slut. Kamraterna hade massvis lämnat Uppsala. Det var endast några »original» och bröd- och rådlösa ynglingar, som »glömt» sig kvar och nu sutto på »Flustret» och drucko punsch en af de första dagarna i juni. Fredrik satt ensam vid ett bord.

Han funderade, ty i hans portmonnä funnos endast tvä femmor kvar. Men i hans tankegång fanns ingen melankoli, därtill var hans kropp för frisk. Han kände sig fri som fågeln, och han hade årets härligaste tid framför sig. Garderoben var också i godt skick. Middagen hade varit både kraftig och god, och nu njöt han af kaffe och punsch och en god cigarr, från

hvilken lätta moln, lätta som hans tankar, ringlade sig upp mot den ljusa himlen.

»Ursäkta, min herre!

Fredrik såg upp. Bredvid honom stod en välmående herre, som lyfte på hatten.

»Ni blir nog förvånad, antar jag», fortsatte den främmande. »Men saken är den, att jag är 'resande på sta'n', resande i dubbel bemärkelse, och känner inte en kotte här och vore så tacksam för litet sällskap. Jag har forskat

här på verandan efter ett gladt och intelligent ansikte, och min blick har stannat på er. Får jag slå mig ned?»

»Oändligt gärna.»

Presentationen var snart gjord. Den främmande hette Gustaf S. och reste i kortvaror, men hade icke varit Uppsala förr.

Fredriks tanke om »profryttare» hade aldrig varit särdeles hög, men under dagens lopp fann han, att man lika litet inom den kåren, som inom andra får räkna alla öfver en bank. Gustaf S. var en treflig karl med_ 24 —

godt hufvud, var propert, men icke pråligt klädd, hade fint och vårdadt uppträdande och en välförsedd börs.

Sådan hade Fredrik aldrig tänkt sig en profresande,

Det har i Uppsala-luften alltid legat något magnetiskt fludium», som gjort och gör, att befryndade själar i den goda staden ha lätt att finna hvarandra, och vänskapsbanden knytas då vanligen för lifvet. Man behöfver inte heller sondera en själsfrände, innan man bjuder honom famnen. Misstroendet är borta, i blickarna ligga lefnadslust och glädje, och lifvet ter sig som en leende vårhimmel.

Gustaf S. och Fredrik blefvo de bästa vänner. Efter supén och sedan man pun-schat några timmar, följde Fredrik sin tio år äldre vän till hotellet, där denne tagit in.

Till långt fram på natten sutto de uppe. Gustaf invigde Fredrik i sitt yrkes hemligheter, talade om, hur stor provision— 25 —

han hade på det eller det och visade slutligen med siffror, att han på förmiddagen förtjänt omkring 100 kr.

»Då går du bara från firma till firma och bjuder ut?»

»Ja, naturligtvis, till firmor inom branschen.»

»Och det är allt hvad du behöfver göra?»

Gustaf log.

»Ja, min vän, det är allt. Men det är icke så lätt som du tror. Man måste ha en talande tunga och aldrig vara förlägen. På somliga ställen vill man ingenting ha, på andra kan man bli både snäst och visad på dörren. Ibland kan det gå flere dagar, då man inte förtjänar ett enda öre.

»Och du är alldeles fri och får resa soin du vill?»

»Ja, naturligtvis.»

»Men det där är ju härligt!»

Det var icke Fredriks magra kassa, som med sitt tysta språk nämnvärdt inver-— 26 —

kade på hans beslut. Han såg en framtid af oberoende, blott man arbetade, oberoende genast, pengar alltidl

»Vill du hjälpa mig in på din bana?» frågade han.

Gustaf var en samvetsgrann man. Han tänkte en god stund, innan han gaf sitt svar.

»Har du ingenting bestämt för framtiden?

»Ingenting. Och så är jag lattig, som du hört.»

»Ja, jag skall hjälpa dig. Men jag öfver-talar dig inte. Det finnes oändligt många bekymmer och faror på den här stråten, för att inte tala om, att vi snart äro inne i den döda säsongen. Men jag skall hjälpa dig med både det ena och andra, tills du kommer i gång. Hur är det, har du några skulder?»

»Nej.»\

»Det är den bästa början af alltsammans. Skulder, min vän, det är helvetet på jorden.»

* * *

Tio år efter detta samtal, då Fredrik redan i fyra är varit den förnämste resanden för en större kortvarufirma i Stockholm och reste på Norrland, beslöt han stanna öfver en dag i Uppsala. Han var ekonomiskt välsituerad och tänkte om några år etablera sig.

Huru det kom sig, att han just i dag, efter tio år, kände sig dragen till den plats, där han left studentens glada dag för en termin, visste han icke själf.

De första åren i Stockholm hade varit en sträfvandets och kampens tid, under hvilken det uppbrusande studentlynnet tum för tum fått vika och under hvilken yng-ingen mognade till man. Tack vare sin utmärkte vän Gustaf hade Fredrik lyckligtgått igenom ekluten, särskildt beträffande »festliga lag», i hvilka han alltid iakttagit måtta. Han skötte sig utmärkt, höll sig alltid bland de aktade inom kåren och blef snart en af dess prydnader.

Lusten att slösa hade försvunnit, så snart Fredrik måst själf förtjäna sina pengar. Han hade blifvit sparsam, men icke snål, och en ordentlig kamrat, som tillfälligtvis var i knipa, sökte aldrig förgäfves hans hjälp.

När värsta tiden var öfver, började nämligen förtjänsterna gradvis blifva goda. Gustaf sade, att Fredrik var en ovanlig förmåga inom branschen, och öfver det omdömet var denne stolt.

Han mindes så väl, där han satt i kupén, på väg till den eviga ungdomens stad, huru bland hans forna kamrater särskildt militärer och hofrättsnotarier alltid fått brådtom, när de mött honom i Stockholm, och hur de vändt bort blicken för att slippa— 29 —

hälsa på en karl med profkoffert. Det hade till en början harmat honom, att »knektar och advokater höllo sig så strama. Men efter några år skrattade han åt dem. Och ofta, när han var i godt humör, kunde han icke låta bli, att, äfven tvärt öfver gatan, skrika ett »Goddag på dig» — och så hela namnet på den förbiskymtande förre kamraten, som då alltid fick dubbelt brådtom. Det var endast de första åren, som han varit så där okynnig. Nu fingo de gå i fred.

En söndagsmiddag, då Fredrik tog en promenad upp till Vasastaden och gick Drottninggatan upp, mötte han i hörnet af Stora Vattugatan en hofrättsnotarie, en f. d. klasskamrat. Denne bar i ett snöre ett litet paket mellan tummen och pekfingret på sin behandskade hand. Då han gick öfver gatan för att slippa möta Fredrik, stötte han mot en annan person, och paketet föll i gatan med en smäll. Till de passerades munterhet— 30 —

blottades en pilsnerbutelj, hvars innehåll rann ut i rännstenen, och två smörgåsar.

Fredrik skrattade så att han grät. Och inte blef han allvarsammare af att se notarien, dödligt generad, göra en språngmarsch uppåt Brunkebergstorg.

Tåget stannade. Man var i Uppsala. Klockan var endast half elfva på f. m. Fredrik styrde sina steg till »Gästis» för att äta frukost.

Det var på höstsidan, just samma tid på året, som han själf för första gången kom till den minnesrika staden. Men inga minnen slogo honom till mötet. De tio åren hade ingenting förändrat. Det hade endast kommit nya ansikten. Skräflande öfverliggare och »original» — en vacker benämning på ofta försupna studenter — funnos nu som då. Och nu som då gick man efter frukosten in till kaffe och punsch!_ 3i —

Harmen vaknade inom Fredrik, när han såg dessa ungdomar, af hvilka så få lärt sig arbeta och af hvilka de flesta lefde på de pengar, andra skrapat ihop. Han tänkte på den termin, då han festat upp sitt stipendium, och han intogs af en känsla af äckel.

På kvällen gick Fredrik till »Rullan». Samma lif som vanligt, samma skrän och skrik och skratt, samma vansinniga stormande på ungdom och hälsa.

Han gick tidigt hem, missbelåten och vred djupt inne i sin själ.

Men när han dagen därpå ångade i väg med Krylbotåget, kände han det inom sig, som hade han mist något af sitt eget jag — på en gång och för alltid. EN KARL MED TUR.

Hyrorna i Stockholm hade stigit till den grad, att de lämpligast kunde betraktas som hutlösa. Skulle man med små inkomster ha en lägenhet, som lämpade sig för att taga emot den umgängeskrets, dit man hörde, blef det knappast pengar öfver till »salt till vällingen».

Så där hade det gått med notarien Holgerson. När han gifte sig och fick några större slantar med sin fru, hade han hyrt en anspråkslös bostad för 500 kr. Och när Holgersons äldsta pojke blef 10 år, kostade den fordna femhundrakronorslägenheten 800 kronor.

Notarien hade tigit och bitit i det sura äpplet. Lägenheten låg så bra till, och de kunder, som han förhjälpte till rätt — eller— 33 —

orätt — vid rådhusrätten — voro ganska många.

Men när året därpå värden ville ha 900 kr., var det slut med Holgersons tålamod.

Nästan värre var, att Holgersons pengar också i det närmaste voro slut. Som så många andra stockholmsfamiljer hade man left för dagen, och af det lilla kapitalet, på hvilket man ständigt naggat för att komplettera Holgersons inkomster, återstodo nu endast ett par tusen kronor.

Det var i medio af april, som värden varit uppe en morgon och gifvit del af sitt ultimatum. Han hade fått till lifs en hel mängd af det slags ord, som en sakförare inte gärna använder i vittnens närvaro, och så hade han gått. Holgerson satt nu vid frukostbordet och läste morgontidningen, röd och varm ännu af sitt och värdens tankeutbyte.

Sedan han läst den stora, dubbelnum-

Bilder ur verkligheten. 3— 34 —

riga tidningens tre spalter text, tänkte han just »hifva» den och förnöja sin stofthydda med en god biff och en flaska pilsner, då hans blich fastnade i en annons om ett mindre landtställe med jord, som fanns till salu i Stockholms närhet.

Den där annonsen var enkom för Holgersons räkning, det kände han på sig. Han hade genast fått en idé. Familjeråd hölls på stället, och det beslöts, att familjen skulle anförtro sina lif åt en ångslup och gifva sig i väg åt annonseradt håll.

Barnen, makarne hade två pojkar — jublade högt öfver utsikten att få komma till landet. Den äldste bad om att få en ridhäst, och den yngste ville vara med om att »köra in höet».

Stället i Stockholms »närhet» låg 5 timmars ångbåtsresa från hufvudstaden. Det tillhörde en svensk-amerikanare, som icke längre trifdes i »old Sweden», där hans sparade slantar gått åt. Nu ville han ha- 35 —

respengar till Amerika och litet dazu, så att han fick tid att söka arbete.

Och så fick Holgerson stället för 1,200 kr. — ett litet trefligt boställe med ett par rum och kök på nedra botten och ett vindsrum. Till tomten hörde äfven två tunnland åker.

Det där var ju så godt som till skänks. 4 */2 procent på 1,200 kronor, tänkte Holgerson, gör 54 kronor. Kan jag bo härute året om, har jag ren förtjänst på 746 kr. Det kan jag resa och äta upp, och så slipper jag göda en fräck hyresvärd.

Man tog med sig endast de nödvändigaste möblerna, när man i slutet af maj gaf sig ut till det nya hemmet, hvars förre ägare för länge sedan var borta i yankestaten för att förtjäna pengar till en ny tripp till »old Sweden».

Holgerson hade fått nytt lif därute. En del af åkern afskildes till köksträdgård. På den öfriga delen satte man potatis. Hol-- 36 -

gerson och hans pojkar gräfde, sådde och satte. Pojkarna fingo hvar sitt land att syssla med. Det var mycket bättre än en häst, sade Holgersor. All ved hogg Holgerson själf. Han hade skaffat sig en roddbåt, och på långref fick han ganska rikligt med fisk. Slaktaren kom en gång i veckan. Våtvaror hämtade man från Stockholm.

Under en hel månad hade Holgerson varit befriad från sitt vanliga knog med protokoll och papper. Han hade inte varit i sta'n på hela tiden. Men från tidigt på morgonen till sent på kvällen hade han i alla fall varit sysselsatt. Bland annat hade han målat sin stuga hvit, kantskurit och grusat gången ned till grinden och utanför ena långsidan af byggnaden, där en af stora askar skuggad gräsplan fanns, rest en flaggstång.

Både hans hustru och han själf kände, hur hälsan kröp in i kroppen på dem.Ett par månader efter utflyttningen kom en dag med båten en gammal vän och hälsade på.

»Hvad betalar du för den här kåken?» frågade han.

»Kåken? Åh hut! Jag har köpt den här egendomen.»

»Nå, det förändra! saken. Egendomen är ju förtjusande. Hvad har du gifvit?»

»Lyckas inte», sade Holgerson med ett knipslugt leende.

»Jag frågar bara därför, att du kanske kunde göra affär.»

»Affärer! Här! Nej, hör du »

»Har du inte reda på, att den nya järnvägen skall gå här förbi?»

»Nej, min sann jag det har. När ska' det bli?

»När som helst. Koncessionen är beviljad, och aktiekapitalet är fulltecknadt»

»Nåja. Men på hvad sätt skulle det bli affär för mig? Menar du, att jag skulle- 3s -

sälja min lilla trefliga egendom? Jag trifs här alldeles utmärkt.»

»Sälja? Ahnej. Du skulle köpa så mycket du kan komma öfver.»

Holgerson for upp som en raket.

»Tag mig midt om lifvet, gamla hedersvän, du har alldeles rätt! Och det där visste jag inte om alls. Jag skall verkligen tänka på saken.»

* * *

»Femhundra kronors kapital, det är inte mycket,» sade Holgerson till sin fru. »Oeh värre är, att om jag lånar upp rörelsekapital och så affären icke lyckas, så äro vi komplett ruinerade»

»Det kan ingen hjälpa. Vi äro ju båda unga — jämförelsevis.»

»Du är en modig liten hustru. Jag vågar försöket.»

Holgersons ställe låg vid en vik, som löpte ut i hafvet. Klart var, att strand-— 39 —

partiet skulle blifva det mest eftersökta. Och så köpte han den ena biten efter den andra af strandpartiet, små och stora bitar af olika ägare, som tack vare sin tröghet och brist på smak för tidningar icke voro varskodda. De hade visserligen på kommunalstämma hört något om en järnväg, men de hade icke begripit sig på det.

På kort tid var Holgerson ägare till ett strandparti nära en fjärdedels mil långt och ungefär 50 à 100 meter bredt. Han hade för somliga sträckor icke betalt mer än 50 kronor.

På mindre tid än 6 veckor hade Holgerson realiserat tomterna. Han hade betalt inalles 3,000 kr. Han sålde dem för 20,000 kr. Hans egen lilla stuga var äfven såld. Han hade glömt både trefnad och landtluft.

Och nu satte penningbegäret åt honom. På andra stranden, som med en bro öfver viken var förbunden med den sålda, funnos många ägare, som icke önskade bättre än— 40 —

att få sälja sina små strandremsor för kontanter.

Holgerson hade nu öfver 17,000 kr., och han köpte. Men nu hade bönderna vaknat, och när Holgerson köpt för 15,000 kr. af andra sidan, hade han icke fått på långt när så stor sträcka som förut för 3,000 kr.

Men hvad gjorde det. Köparne skulle nog få betala! Det nya strandpartiet var delvis bredare och hade fläcktals skog.

Men si! Det kom ingen köpare, icke ett enda anbud. Bönderna, som sålt, sågo innerligt belåtna ut, icke endast därför att de kunnat lura en »stassabekat».

Holgerson flck ingen sömn om nätterna och ingen ro om dagarna. Familjen bodde nu på andra sidan i ett tvåvåningshus, som följt med i ett köp. Men där var ödsligt och dystert, de flesta rummen stodo tomma. Glädjen och trefnaden hade flytt. Och hösten var inne med regn och rusk.— 41 —

Men fru Holgerson log i sitt stilla sinne. Kvinnan kallas icke för ro skull hemmets goda ängel. Det var äfven här kvinnan, som räddade situationen.

»Min kära gubbe», sade hon en dag. »Hvarför sörjer och klagar du egentligen? Du äger ju mer än vi någonsin i vårt lif haft. I en framtid kanske en del kan säljas — om det behöfs. Låt oss till dess sköta hvad vi ha. Låt oss bosätta oss här. Nu är du ju egensdomsägare. Slå dig på landtbruk och tag en ordentlig rättare. Om några år är din egendom värd en förmögenhet.»

Holgerson stirrade på sin hustru en lång, läng stund. Det ryckte nervöst i hans trötta ögon.

»Så sant jag lefver, gumman lilla, du har rätt. Herre Gud, jag har ju ingenting förlorat, tvärtom, jag är ju välbärgad, det tänkte jag aldrig på. Du har visat mig vägen. Jag börjar få lif och mod på nytt Vi ska försöka.»- 4* -

Men det stannade icke vid försöket denna gång. Holgerson sålde sin praktik i Stockholm och drog sig tillbaka till landet. Det stora tvåvåningshuset, som möblerades med både komfort och elegans, kallas numera »herrgården» och är det trefnaste hem i världen, järn fördt med hvilket det i staden var »bara boch». Och notarien tycker inte alls illa om titeln »patron», när han någon gång gör en titt in till staden och hälsar på gamla vänner.

Och äldsta pojken hade fått lära sig rida på gårdens bästa häst. Och om sommaren hjälpas bröderna och drängarna åt att köra in höet. FREDLIGA DARAR.

Oerhördt många människor, särskildt af de bildade klasserna, äro monomaner, d. v. s. ha en utpräglad abnorm böjelse för eller åtrå efter något visst, och böjelserna härvidlag äro nästan lika många som individerna. I det ögonblick, monomanien griper dem, äro dessa människor, hos hvilka eljes den mest psykologiskt praktiserade läkare förgäfves skulle forska efter något abnormt, icke fullt normala. Monomanien, en af de många bevisen på det nervösa släktets degeneration, är något så ofta förekommande, att den sällan beaktas, och dock är den en själssjukdom, ett stilla vanvett, som med längre eller kortare mellanrum kommer till utbrott.

Ur den talrika mängd af exempel på— 44 —

monomaner, som står oss till buds, anföra vi här några, godtyckligt valda ur den digra samlingen.

En ung student, numera afliden, hade i främmande damsällskap ingen ro, innan han fick se händerna på hvarenda ung kvinna i sällskapet. När man kom på honom med hans »besynnerlighet», rodnade och bleknade han om hvartannat och sade, att han fann handens studium af alldeles särskildt intresse — en nödlögn naturligtvis. Denne student hade på Centralstationens i Stockholm perrong fått se en förtjusande vacker kvinna, som skulle resa med tåget till Göteborg. Som en absolut galning »snodde» han rundt omkring henne för att få se hennes händer, och då detta icke lyckades, reste han med samma tåg som hon. Det var ett dagsnälltåg, och vid middagen på en af de större järnvägsrestaurangerna fick han ändtligen sin önskan uppfylld. När

han dagen därpå kom tillbaka, var han sig själf igen.

När en person står i flere minuter och stirrar framför t. ex. en större byggnad, är det icke sagdt att han är vare sig arkitekt eller byggmästare. Det händer ofta, att han är monoman. Han ser inte på byggnadsstilen, han räknar, räknar våningarnas antal, fönstrens antal, ja, gör ett öfverslag af huru många tegelstenar som finnas i fasaden och hvad teglet till denna går till efter t. ex. go kr. pr. 1,000. I detta ögonblick hör han ingenting och ser icke annat än hvad han räknar, allt under det hjärnan arbetar med nervös fart, som vore han rädd att icke hinna.

Men slår någon honom på axeln då och säger t. ex.: »God dag, gamle vän!», blir han blodröd, men är genast framme med ett: »Ett vackert hus det här», eller något dylikt. Och mycket ogärna går han ifrån sin plats, om han icke hunnit räkna allt- 46 -

som kunnat räknas. Det händer äfven, att denna ouppfyllda plikt förföljer honom och drifver honom att vid första tillfälle gå tillbaka till platsen för att räkna hvad som felas.

Och dock är han i det dagliga lifvet fullt klok och sköter sina åligganden oförvitligt.

Ett eklatant exempel på monomani är samlarvurmen, hvilken, trots den »officiellt» kallas »förkärlek» för det eller det, icke desto mindre är ett slags bevis på abnormitet. Samlaremonomanerna hafva ett vidsträckt fält. I »våra öfverliggare» nämnes en student, som t. o. m. samlade — gamla strumpor!

Bland monomanerna påträffa vi äfven de olyckliga kleptomanerna, som äro helt i klorna på sin själssjukdom och hos hvilka, när denna kommer till utbrott, en fullständig begreppsförvirring inträder angående mitt och ditt. Liksom vissa fåglar, t. ex.— 47 —

skatan, fika de oftast efter glänsande föremål. Hur många gånger har man icke sett personer liksom smeka en dem förevisad sak af guld eller silfver. De stryka den med händerna och lämna den högst ogärna ifrån sig. Sådana personer äro vanligen kleptomaner eller bära sjukdomsfröet inom sig, och därest icke detta på ett eller annat sätt oskadliggöres, skola de mot sin vilja en dag blifva tjufvar.

Nervositeten, denna ett jäktande tidehvarfs frukt, som så rikligt vattnas af sorgernas och lidandets tårar, har fått en oerhörd utbredning i nästan alla samhällslager, ehuru den sjukdomen förr nästan var ett slags kriterium på »bättre folk». Säkert är, att nervositeten har en fruktansvärd mängd brott på sitt syndaregister och att äfven de fredliga dårarnas numerär tack vare nervositeten sprungit upp till en häpnadsväckande siffra. Att här anföra de olika sätt, på hvilka nervositeten uppträder, skulle— 48 —

vara ett löjeväckande försök, ty de nervösa abnormiteterna äro oräkneliga såsom hafvets sandkorn. De oftast förekommande, som nog litet hvar sett exempel på eller kanske varit utsatt för, äro exempelvis torg-och tunnelskräck, fruktan för att färdas på ångbåt eller pä järnväg, fruktan för höjder och fruktan att bestiga dem, fruktan för höga rum och fruktan för låga etc.

De, som äro behäftade med torgskräck, s. k. agorafobi, eller fruktan för att gå öfver en öppen, större plats, smita alltid utefter husraderna; skulle de försöka gå öfver en öppen plats, vägra benen att tjenstgöra, hela kroppen börjar skaka, och vanligtvis faller den sjuke i vanmakt. På samma sätt förhåller det sig med offren för tunnelskräck. I båda fallen ha stimulan-tia, fysisk smärta, stora bekymmer, bullrande sällskap etc. visat sig som utmärkta afledare.

De fixa idéerna äro äfven alster af ner-— 49 —

vositeten. En medicine studerande i Uppsala funderade alltid öfver hur det skulle kännas att dö genom hängning. Han hade en gång lyckats få tillträde till Newgate's fängelse i London dagen före en exekution af icke mindre än 4 brottslingar, hvilka alla skulle aflifvas genom hängning.

Kl, 8 på morgonen, just som sista slaget från närmaste kyrktorn förklingat, rycktes luckorna undan, på hvilka de dömda stodo, och de fyra dinglade i luften. Den svenske studenten hade fått närvara vid likbesiktningen, och den synen, i samband med hvad han sett vid exekutionen, hade bitit sig fast i hans hjärna. Alltsedan återkomsten från

England var han besatt af den fixa idén, att det skulle vara »rysligt intressant» att få veta, hur det kändes att hänga sig.

Han kom sedermera till Stockholm, och en dag smög han upp på ett vindskontor

i det hus, där han bodde, och — hängde sig. Ingen kunde begripa hvarför, ty han var eljes hvad man kallar en glad själ och hade godt om medel.

Hand i hand med nervositeten går genom vårt tidehvarf denna öfverretningens skötebarn, degenerationen, som en röd tråd. Kulturhistoriskt sedt är denna urartning en gifven följd, liksom nervositeten, af öfver-civilisation. Man har öfvergifvit det förnuftiga, det smakar inte längre, och slagit in på stråkvägar, som äro så snedvridna, att en klokt tänkande människa endast undrar, »hvar allt detta skall sluta». Historien visar oss alldeles tydligt, hvilka följder öfver-civilisationen haft förr. Vi behöfva inte gå så långt tillbaka som till romarnas och grekernas fall, vi ha närmare exempel i Frankrikes historia i slutet af 1700-talet och största delen af 1800-talet, att icke tala om närvarande tid. Revolutionsstormarna i detta land, de blodiga striderna, senast 1870-71,— SI -

ha icke förmått rycka upp denna urartade nation, hvars hufvudstad äfven är centrum för den vesteuropeiska degenerationen särskildt på sådana områden, att om några hundra år Frankrike hvarken har mödrar eller fäder.

Men det är visst icke endast det syndiga Europa, där degeneration af individerna florerar. Den sträcker sina polyparmar till världens alla länder, äfven till den »fria» yankeestàten i väster. Hvad skall man t. ex. säga om, att en dam i New Yorks högsta kretsar ställer till en bal, där del-tagarinnor och deltagare skulle vara kostymerade som — barnungar!?

Sporten är, där den bäst florerar, nästan en typisk bild för fullständig deganeration, stilla galenskap. Vi ha exempel på hastig-hetstäflingar »på alla fyra» på sträckor om flere mil. Det kanske inte behöfs något annat exempel. Och last but not least, ha vi de stackars »globe-trotters». Deras åkom-- 52 —

ma är äfven rent nervös. De likna den irrande anden, som sträfvar efter alltings ursprung, och, när han tror sig finna ett spår, märker, att det är — ett af hans egna! EN NYÅRSAFTON.

Sigurd Herman Julius Nord hade för längesedan kommit öfver den period af lifvet, då man finner högtidsstämning i till och med blotta orden julafton och nyårsafton. Man bör dock ej fatta det sä, att Sigge Nord var sämre än andra. Han var tvärtom en präktig karl, nu omkring 35 år, men litet utbränd af en enformig kamp för tillvaron, det var allt. Han visste, att efter julafton kom det några hälgdagar och att efter nyårsafton gick ett nytt år in med sitt vanliga slit och släp och knog.

Sigge hade ännu inte hunnit längre på rangskalan än till stationsbokhållare vid en bibana. Men han visste mycket väl, att om han skötte sig så som han gjort hittills, skulle han en dag bli egen stins och slippa54

låna stinsens mössa, när han i tidig morgon gick ut och »motade» tåget och blåste af det igen.

När han vid 18 års ålder kom in vid järnvägen, var han den gladaste bland glada ungdomar och såg allting i rosenrödt, som man gör vid den åldern Han smidde rim och var med på serenader, och dans var hans hjärtas lust. Han svor öfver slafgörat på expeditionen och stal sig fri så ofta han vågade.

Men en dag blef det honom klart, att det yrke, han valt, var detsamma som lefve-bröd. Och det kom sordin på lifsglädjen. Så gick det honom som så många andra: han blef kär i en flicka, som han aldrig kunde få, och därefter gick han med welt-schmerz i fem hela år. Men ungdomen tog ut sin rätt. Han reste sig åter efter hvad han trott vara ett dråpslag. På sätt och vis var det så, ty den, som stod upp, var inte ynglingen, utan mannen Sigge Nord._ 55 —

En gång om året reste Sigge till Stockholm och festade om och kom hem igen pank och med beslutet att aldrig resa dit mer.

Det där beslutet hade naturligtvis kommit på skam hvartenda år. Men i år såg det ut som om han skulle kunna stå

fast vid det. Dock var detta icke hans egen förtjänst: han hade blifvit bortbjuden, bjuden att tillbringa sina två ledighetsdagar på vintern, nyårsafton och nyårsdagen, hos en gammal köttslig farbror, som Sigge inte sett på öfver 20 år.

Till den ändan gjorde han sig i ordning dagen före nyårsafton för att med sista tåget resa till farbrodern. Han rakade sig och smetade kosmetik i mustascherna och lät äfven håret vid tinningarna undergå en liten metamorfos, ty det hade redan börjat gråna. Ögonbrynen fingo äfven en släng af kosmetiken. Och när Sigge Nord på kvällsidan kom ut i päls och hög hatt, var-56-

det knappast Brandström, gamle konduktören, kände igen honom.

»Till Stockholm?» frågade Brandström, i det han kisade med ena ögat.

»Nei, Pedersen! Je vais à mon oncle, mr. Nord à —holma. Da werde ich den Neujahrsabend feiern. And I hope my uncle will be very glad to see me.»

Gamle Brandström tittade på honom, och så sade han:

»Herr Nord är då alltid lika galen,»

Sigge mindes farbrodern som en välvillig gammal herre, som ibland hälsat på hans föräldrar och då alltid tagit Sigge med till konditoriet och låtit honom stoppa i sig bakelser så mycket han orkade. Och då farbrodern reste, hade lilla Sigge alltid fått en 25-öring. Föräldrarna — nu länge sedan döda — och farbrodern hade alltid— 57 —

talat om »Gerhard», och då hade Sigges far sett så dyster ut, och modern hade gråtit. Sedermera fick Sigge veta, att Gerhard var hans »stora bror» som gått till sjös och aldrig låtit höra af sig. Sigge hade inga minnen af honom.

Om farbrodern var eller varit gift, det var Sigge icke säker på. Men han hade liksom en hågkomst af, att farbrodern en gång haft med sig två små, små flickor.

Sigge hade inte varit i familj på de senaste tio åren. Stinsen hade ingen familj, endast en gammal hushållerska, som förestod den enkla matlagningen och vid högtidliga tillfällen kokte toddyvatten och bryggde punsch. Stinsen lefde på sina minnen. Hvarje julafton drog han fram ur en chiffonier en gammal lunta; den innehöll bref från »henne», som gått bort i ungdomens vår. Och så fick Sigge höra alla hennes förtjänster, och mellan orden och toddy-klunkarna grät stinsen.Så hade det varit i alla år, så äfven i år. Och Sigge kände sig alltid, när han ändtligen på juldagsmorgonen kom i säng, som om han varit med på begrafning.

Hvarför farbrodern bjudit honom till sig just nu, efter så många år, kunde han inte förstå, hur mycket han än grubblade. Och nyfikenheten höll honom i spänning under de tio mil, han hade att färdas till —holma station, en bit in på en annan bana.

Tåget sackade. Han var framme. I skenet från stinsens lykta upptäckte Sigge endast en person på perrongen. Det var en ung dam. Och så snart Sigge hoppat ur med sitt lätta bagage — en väska med rakdon, kragar och nattskjorta — kom den unga damen fram till honom.

»Är det herr Nord?»

»Alldeles, min fröken. Med hvem ——?»

»Jag heter Klara Nord och är er kusin, men pappa säger, att vi aldrig sett hvar-~ 59 —

andra. Pappa bad mig gå hit ned för att visa er vägen och hälsa er välkommen.»

»Tusen tack, snälla frö ... kusin. Det var utomordentligt angenämt att göra er bekantskap.»

»Den där har minsann blifvit väl instruerad, tänkte Sigge för sig själf. Det är rutsch i den flickan.

»Angenämt?» sade Klara, »Ja, det vet ni inte än. Ni får kanske inte så trefligt hemma som ni är van vid. Vi äro endast min tvillingsyster och jag, och så pappa förstås!»

Sigge tänkte på, hur »trefligt» han var van vid.

»Jag garanterar er på förhand, att just i den miljön skall jag trifvas utmärkt.»

Efter några minuter voro de framme. I salen, där de först kommo in och där bordet efter gammal julsed stod dukadt ännu sedan julafton, trädde dem till mötes en hvithårig reslig gubbe och en ung kvinna._ 6o -

Gubben tog Sigges hand mellan båda sina och såg länge och stadigt på honom

»Ja», sade han slutligen. »Det är du, lilla Sigge, din far upp i dagen. Kommer du ihåg mig?»

>:>Ja> jag minns att jag alltid fick kakor och slantar, när farbror hälsade på hemma.»

»Minns du det, min käre gosse! Ja, jag var ung den tiden. Nu är jag snart 70. Tiden går, ser du. Välkommen, min käre brorson. Här har du mina små flickor, Klara och Anna. Och nu hoppas jag, du gör dig hemmastadd.»

Det hade kommit något så varmt inom Sigge Nord, som han aldrig förr känt. Han var djupt rörd, när han hälsade på sina köttsliga kusiner. De nalkades 30-talet, men det lugna lifvet i hemmet, lifvet utan egentliga sorger och motgångar, hade bevarat anletsdragens friskhet, och de sågo ut som vackra flickor om några och tjugo år.

Sigge hade mist sin vanliga talförhet.— 6i —

Han kände sig både försagd och blyg i detta trefna hem, där allt talade om kärlek och harmoni. Sigge hade aldrig fått göra bekantskap med den gudomlighet, som kallas hemmets ängel, och som kan finnas i både palats och koja.

Klockan var emellertid nära tio på aftonen. Den nye gästen välkomnades med glögg, och så satte man sig till bords. Efter aftonmåltiden skildes man nästan genast, ty flickorna hade mycket att ställa om nästa dag.

När Sigge sade godnatt till farbrodern, sedan flickorna gått, sade denne:

»Du undrar, förstår jag, hvarför jag bedt dig komma hit. Du skall få veta det i morgon. Jag vill dock förbereda dig på, att det är något lyckosamt. God natt nu, och sof godt under din gamle farbrors tak.»

* ... *— 62 —

Först fram mot morgonen slumrade Sigge in. Han drömde, att gamle Brandström stod och skrattade åt honom och sade: »Jag visste väl, jag, att herr Nord skulle till Stockholm den här tiden.»

Han vaknade vid en värmande brasa, som jungfrun lagt in.

Nyårsafton! Besynnerligt! När han tänkte på det nu, låg det nästan som ett jubelrop i det ordet. Det hade förändrat form och betydelse. Var det för nyheten, han väntade, eller var det därför, att han kommit till ett verkligt hem?

Just som han lagt sista handen vid sin toalett, ringde det till frukost.

Först vid dagsljus märkte Sigge, hur skära och vackra kusinerna voro. Och de voro hans släktingar! Och han hade i går fått rättighet att dua dem. Han hade helst velat taga dem båda i famn, men han vågade icke.- 63 —

Efter frukosten gingo farbrodern och Sigge in i farbroderns arbetsrum.

»Sätt dig, min gosse, det är viktiga nyheter.»

Och så kom det där lyckobringande. Farbrodern hade fått meddelande från utrikesdepartementet. Gerhard, Sigges längesedan glömde broder, hade aflidit i San Francisco och efterlämnat 10,000 dollars, hvilka skulle tillfalla hans yngre och ende broder, Sigurd Herman Julius!

Sigge satt en lång stund tyst. Det susade och brusade i hans hufvud, han ville både skratta och gråta.

»Tio tusen dollars!!»

»Det är visserligen utmärkt att ha», sade farbrodern; »men kom ihåg, käre gosse, att i dessa tider är det icke någon egentlig förmögenhet. Men det kan bli, om man sköter pengarna väl.»

»Så mycket pengar har jag aldrig sett på en gång», sade Sigge, som hastigt kryat_ 64 —

till sig och inom hvilken det sjöng af lefnadslust.

»Jag skall följa med dig till Stockholm,» fortsatte farbrodern, »så skola vi legitimera dig och ta ut pengarna. Du vill väl, att jag följer med, säg?»

»Käraste farbror, jag är både glad och tacksam för det. Men får jag inte lof att bjuda Anna och Klara på en tripp till hufvudstaden på samma gång?»

»Det får du visst, det. Det är länge sedan de voro där--Sin far upp i dagen — hjärtat i handen,» mumlade gubben.

Det blef en nyårsafton sådan Sigge icke ens kunnat konstruera den i sina djärfvaste fantasier — för tio år sedan, eller så, ty han hade längesedan lagt bort att fantisera. Men med den stora lyckan och i umgänget med de vackra kusinerna hade han blifvit som föryngrad. Han började känna och tänka som för många, många år sedan.- és -

Och lifvet syntes honom så oändligt rikt, fyldt af rosenrödt hopp med guldvingar.

— Kusinerna gingo som i glädjerus hela dagen vid tanken på Stockholmsresan. På aftonen dansade man, och Sigge fick ordentlig motion att tura om med de båda systrarna.

Man inväntade tolfslaget på natten. När det förklingat, reste sig gubben, fattade det kristallglas med portvin, som Klara serverat, och sade:

»Tack, gode Fader, för det år som gått, välsigna det som nu börjat, håll Din hand öfver oss alla!»

De voro alla djupt rörda. Men Sigge var därjämte så uppfylld af glädje och lycka, att han måste gifva känslorna luft. Förr skulle det blifvit ett långt, svassande tal, nu blef det endast:

»Jag dricker för den ädlaste bland farbröder och för de älskligaste af alla kusiner. Godt nytt år!»

Bilder ur verkligheten. CRedan nyårsdagen for Sigge hem. Den 4 januari skulle man göra sällskap till Stockholm och stanna där, tills arfshistorien hunnit klareras.

Stinsen fick ett »grinigt» drag af öfverraskning, när han fick se sin kamrat så hastigt hemma igen.

»Hvad i helsike nu då», skrek han. «Hvad har du här att göra? Du slipper inte in förrän i morgon.»

»Är farbror i det humöret, kan jag inte önska god fortsättning.»

»Ah, tig, pojke! Kom in, så ska' du få fortsättning, ska' du se. Långa, långa tabeller— och så en grogg, förstås. Kom nu.»

»Du ser så glad ut», sade stinsen, när de kommit in. »Har det händt någonting? Du har väl aldrig gått och lofvat bort dig?»

»Lofvat bort... ?»

»Nåja, förlofvat dig då?»

»Neej, inte än!»

»Se så där, nu är det slut med den!»- 6; -

»Slut! Tvärtom, jag tänker börja nu. Jag har fått pengar, gamle farbror, mycket pengar, bortåt 38.000 krisch!»

»Åh hut! 38,000! Du?!»

»Det är sant. Och nu vill jag ha ledigt en hel vecka för att hämta dem.»

Stinsen fick samma röda färg som bandet omkring mössan.

»Herre Gud!» sade han, och så sjönk han ned på stolen framför »kaffekvarnen».

»Inte ska' farbror ta'så illa vid sig---»

»Nej, lycka till med dina slantar», fräste stinsen. »Vår herre delar bara så besynnerligt. Här har jag gått och släpat

ett helt lif utan en dag af glädje, och så skall en sådan stor lycka komma på din lott, utan att du gjort ett skapande grand, ty du är den lataste, försumligaste och högfärdigaste på hela linjen--»

»Farbror! — —»

»Ja, det är du! En vecka, sa' du. Ja,— 68 ~~

res gärna, res ända in i helsike. Jag sköter nog om det här, som jag alltid fått göra ... 38,000 kronor! För en sådan där ohängd kanalje. Åh hut, säger jag!»

Och gubben for ut och smällde igen dörren. Han gick upp till sig och kom inte ned på hela dagen.

Men några dagar därefter reste Sigge till Stockholm.

Sigge har längesedan fått rödt band om mössan och har ett präktigt hem, där hans fru, den väna Klara Nord, född Nord, för spiran, och där moster Anna hjälper till att leka med de små.

Hvarje nyårsafton kommer det alltid

fram: »Minns du, minns du--h Och

när tolfslaget klingar in det nya året, dricker man en skål för framtida lycka och- 69 —

för minnet af de kära, som slumra på kyrkogården.

Och nu är icke nyårsaftonen för Sigge endast inledningen till nytt slit och släp och knog. Det är hans största högtidsdag på hela året. FÖRSTA BÅTEN.

Uppe i Roslagen, vid Ålands haf, ligger vintern länge, och i vikarne åt hafvet skulle den ej komma bort förrän vid midsommartid, om icke människan, naturens betvingare, funnit upp sättet att forcerade mäktiga ismassorna och få dem att segla i väg utåt hafvet.

Att »lärkan slår i skyn sin drill» är därute visst icke detsamma som att våren har kommit. Att svalorna komma sträckande och söka upp sina gamla bon och börja reparera dem, det betyder där icke sol och vår.

Men när isbrytaren kommer, då är våren nära.

Angbåtskaptener, styrmän, maskinister, skut- och pråmskeppare och eldare och— 7i — ' gastar, alla sträcka de på sig efter den långa vinterdvalan.

»Ändtligen!»

Med isbrytaren följa vanligtvis bref från rederierna i Stockholm, och om några dagar är allt hvad vuxet sjöfolk heter försvunnet från hemmen — om det nu bär tili främmande länder eller om det endast gäller en enkel tjänstgöring mellan t. ex. Stockholm och Trosa.

Isbrytaren är således det första événe-ment för vår- och sommarsäsongen, men det är icke det största.

Det är när första båten kommer.

Tack vare telefonen — det enda »samfärdsmedel» vintertid därute, ty till järnvägsstationen är det långt — vet man, hvilken dag första båten skall komma. Och man kan på den båten med en liten ändring tillämpa skaldens ord om svalan:

> Och hvar jag sträcker mina färder, där börjar allt på nytt att gro--»,- 72 —

Så är det också. När första båten hunnit förbi Vaxholm, börjar dess rätta mission. Öfverallt i fisklägena sprider den glädje och intresse. Och när den hunnit till Ålands haf, har den satt vårlif i ett femtiotal små samhällen i Roslagen.

»Jag kommer med första båten nästa år.» Det hade varit den glade ingeniören Ragnar L:s afskedsord, när han på höstsidan tog farväl af sitt värdfolk och deras täcka dotter Karla. Han hade vistats därute i norra skärgården ända sedan maj och skulle nu in till Stockholm för att lägga sista handen vid de kartor, han ritat under sommaren.

Hans värdfolk voro båda barnfödda i Roslagen. Karlas far var en gammal sjökapten, som »lagt upp» för flere år sedan och nu lefde »på pengar», som det kallas.— 73 ~~

»Med första båten nästa år». — Ja, de båda gamla hade egentligen icke fäst sig vid ingeniörens ord, men så hade Karla gjort det så mycket mer.

Hon var nu 20 år, hade endast vanlig folkskolebildning, men hade på vidsträckta resor utomlands, medan hon ännu var barn, fått erfarenhet mer än mången flicka vid den åldern.

Hon var inte bildskön, men hon var vacker och hade denna härliga hy, som borgar för hälsa och krafter.

Af kärleken hade hon hittills varit oberörd. De få bondsöner, som »krumbuktade» sig för henne, måste hon skratta åt. Deras fasoner voro så klumpiga.

Så hade ingeniören kommit som inackordering öfver sommaren.

Så roligt Karla och han haft tillsammans denna oförgätliga tid. Det var endast under regniga dagar, som ingeniören -arbetade, men var det vackert väder, hade— 74 ~~

han och Karla varit ute på sjön hela dagen. Ibland, tidigt på sommarmorgnarna, just som solen tittade fram, hade de hjälpts åt att taga upp den långref, som de på aftonen, vid stiltje och månsken, lagt ut i viken.

Ibland, när dagen skymde på, kunde Karla och han taga en skogspromenad. Inne i skogen fanns en bergås. Där klättrade de upp, och därifrån sjöng ingeniören några stämningsfulla bitar.

Karla hade fäst sig särskildt vid en af dem: »På Roines strand». Hon tyckte den passade så bra in på henne själf.

»Ensam är jag som hedens ljung, blommar ensam och vissnar ung» -— —

Hon lefde sitt lif därute i skärgården ensam och öfvergifven. Mötte hon sol på sin stig, var det blott för ett ögonblick. Molnen kommo snart. Härute skulle hon drömma sin ungdoms fagraste drömmar, blomma, vissna och — glömmas,Karlas far såg vanligen genast på en person, hvad han gick för. Han såg i ingeniören en glad, ofördärfvad man med hederlig karaktär, och han lät de unga hållas. Själf hade han såväl som hans gumma mycket fäst sig vid den unge mannen, som alltid hade godt humör och som alltid spred sådan trefnad i hemmet.

Det var först några dagar efter ingeniören afresa, då Karla gick och hängde hufvudet, som fadern smekt hennes kind och sagt;

»Du behöfver inte vara ledsen, min flicka, du har pengar på banken.»

Det var allt hvad han sagt. Nog sågo Karlas föräldrar, hur det var fatt med henne. Men aldrig yttrades ett ord om den saken, och aldrig gjordes några frågor. Landets folk är i det fallet betydligt mer hänsynsfulla än de s. k. bildade klasserna. Karla lämnades ensam med sina tankar.- ;6 -

Första båten hade signalerat. Karla klädt sig som till fest. Det sjöng och jublade inom henne, fastän modern sagt:

»Inte kan han gärna komma med första båten, inte.»

Hon nästan dansade ned till ångbåts-bryggan. Strax sedan hon kommit dit, lade båten till. Hon hade genast upptäckt ingeniören på akterdäck.

»Goddag, Karla, goddag!»

»Goddag. Hjärtligt välkommen!

Hon var pionröd i ansiktet.

»Ska' jag hjälpa med sakerna?»

»Tack, kära hjärtanes, men inte nu. I år skall jag längre norrut.»

»Jaså.»

Det kom tonlöst, men det sköt fram en blixt ur Karlas ögon och hon blef helt blek.

»Farväl då», sade hon helt bestämdt, snurrade om på klacken och gick.

»Men, Karla lilla, vänta litet, jag kommer snart och hälsar på.»- 77 —

Hon hörde honom icke. Harmen sjöd inom henne, hennes blod kokade.

»Försmådd! En lekboll, ett tidsfördrif!»

När hon kommit halfvägs hem, stannade hon. Båten hade lagt ut.

Hon knöt händerna. Hon skulle velat klösa ögonen ur ingeniören.

Men efter en stund kom det öfver henne ett onaturligt lugn, ja, nästan glädtighet. Och med spänstiga steg gick hon den korta biten hem.

* *

*

Men när ångbåten lagt ut, betedde sig den dittills städade ingeniören som om han varit kollrig. Han gick fram och tillbaka på akterdäck, trampade passagerarna på fötterna och bad om ursäkt, sparkade då och då till en kappsäck eller väska och bad om ursäkt och slutligen rusade han upp till kommandobryggan för att slå sig i samspråk med rorgängaren.- 78 —

Han blef afsnäst, och det verkade litet afkylande. Hans pulsar slogo, som i feber, han kände inom sig en vild, jublande glädje, som hotade spränga hans bröst--

Till nästa brygga var det långt. När båten ändtligen hunnit dit, steg ingeniören i land. Han fick tag i en gammal pråmskeppare, och snart satt han i dennes ök-stock, inklämd mellan sitt bagage — på återväg.

*

*

Det var afton. Karla hade gått ned till »sin» brygga för att reda sina tankar. Hennes bitterhet, hennes harm hade lagt sig.

Månen hade nyss gått upp. Hon såg lidande ut i dess ljus, där hon satt med tårdränkta ögon och stirrade utåt vattnet.

Hon hade för föräldrarna helt kavat talat om, att hon hälsat på ingeniören, som farit förbi.

Men på den stämman bedrogo sig icke— 79 ~~

de gamla, och de hade sorgsna sett på hvarandra. Och när Karla på kvällen gick ned till stranden, hade modern sagt:

»Stanna inte länge ute, mitt barn.» Åhnej, hon skulle inte stanna länge. Hon skulle bemanna sig. De skulle nog få se, att hon inte sörjde — — Hon reste sig för att gå. Just i det ögonblicket såg hon två år-blad glänsa i månskenet en bit ifrån.

Hon blef nyfiken. Hvem kunde det vara? Men när båten kom närmare och hon såg, att den höll rak kurs på »hennes» brygga, började hennes hjärta klappa våldsamt. »Hvem--h

Förnuftet sade: »Inbilla dig inga dumheter!»

Men hjärtat sade: »Det är han i* * *

*

Båten stötte emot.

Hur det gick till, det visste Karla icke. Hon såg ingeniören hoppa i land, såg pråm-— 8o —

skepparen langa öfver bagaget och så fo tillbaka.

»Är det, är det--?» stammade hon

som i en dröm.

Hon kände sig famnad.

»Ja, älskade, älskade, det är jag. Förlåt mit afskyvärda knep. Jag ville ha visshet, förstår du — —»

Hon både skrattade och grät, allt under det hon tog emot och gaf kärlekens första varma kyssar.

En timma därefter var Karlas hem festligt upplyst. De ungas välgångsskål dracks i gammalt äkta portvin, och när de båda gamla önskat de unga allt tänkbart godt på jorden, sade Karlas far, halft för sig själf: »Det är för märkvärdigt med första båten hitut. Alltid för den glädje med sig.» NÄR MAN ÄTER ANDRAS BRÖD.

Rentier Brolin var ursprungligen farmaceut, men hade vid 26 års ålder träffat på en ung kvinna, som hade mycket kärlek och ett icke så litet kapital.

Farmaceutlifvet i Stockholm var visserligen jämförelsevis angenämt, mycket bättre än 1 andra fack, men någon framtid hade en fattig karl sällan inom det yrket. I bästa fall kunde han, när han var så pass gammal, att han knappast orkade trilla piller, få något medikamentsförråd i någon afkrok af landet, där hufvudsakliga förtjänsten inflöt genom försäljning af Hoffmans droppar och slagvatten.

Bättre då att få en unghustru med pluringar.

Och så gifte sig farmaceut Brolin med

Bilder ur verkligheten, 6— 82 ~~

dygdädla Bertha Broman. Genast efter bröllopet flyttade de nygifta till landet, där Brolin blef »rentier».

«Rentier» vid 26 år! Det smakar det!

Rentier Brolin och hans hustru hade förkärlek för hufvudsakligast en sak- färskt hembakadt bröd. Och det var ju oskyldigt.

Två gånger i veckan bakade fru Brolin. Hon var en duglig liten hustru och hade absolut frånsagt sig någon piga — än så länge åtminstone. Rentierns yrke kom bra till pass: han stötte kardemumma till degen.

Men i den trakt, fem mil från Stockholm, där Brolins slagit sig ned, funnos en mängd familjer, som äfven idkade den väl-lofliga sporten att baka hemma.

Första veckan fick fru Brolin ej mindre än sex bèsök af grannfruar. Och alla medförde de en färsk hvetebulle eller en krydd-limpa »som prof».

Och fru Brolin kokade kaffe dagen i ända. Och fruarne pratade och hade tref-- 83 —

ligt, allrahelst sedan Brolin bjudit samtliga på hallonlikör (tillagad af 24-gradig sprit och koncentrerad hallonsaft, jojo, de där farmaceuterna ha många knep!) samt tackat dem för vänligheten att titta till hans hustru, som var så ensam.

»Präktigt folk!» sade Brolin, sedan fruarna, den yngsta 40 år, traskat i väg. I dag har jag verkligen fått mitt lystmäte på färskt bröd. Jag har ätit, så att jag är riktigt sjuk. Och sådant härligt bröd sedan! Men den där fru Grossmans bröd tycker jag inte om.»

»Den rara bullen!» sade hans fru indignerad.

»Jo, ser du, den smakar anis.»

»Nå, det är ju godt?»

»Nej, jag tycker inte om det. Ser du, anisolja användes mycket till att utrota — — ja, det gör detsamma.»

»Utrota hvad?»

»Parasiter.»— 84 ~~

»Nåja, ohyra då, ohyra i kläderna.» »Usch! Då ge vi bort den där bullen.» »Ja, gör det. Men akta dig, så att inte fru Grossman får veta det. Då äro vi förlorade.»

»Ah, för all del, jag har bott på landet

förr; jag känner dem nog, må du tro.» • * *

Dagen därpå vaknade rentier Brolin kl. 5. Det var ljus tändt i sängkammaren. Hans hustru höll på att hläda sig.

»Käraste lilla hjärtat, hur är det nu fatt?» »Jag skall upp och baka.» »I dag? Inte behöfver du det. Du har ju så mycket färskt bröd därute.»

«Jag måste baka till grannarna, förstår du väl. Alla de, som voro här, måste ocksål ha ett prof af mig.»

»Är det nödvändigt i dag?» Jojomen. Lugna dig du, gubben illa,-85-

snart skall du få kaffe. Jag skall ut efter mjölk och sedan sätta degarna, och om du sedan vill stöta litet kardemumma och socker och lösa upp litet saffran, så vore du riktigt rar.»

»Klockan 12 var baket färdigt, åtta granna limpor med smör och socker och allt möjligt godt uti, och så ett par stora saffransbullar. De lågo på en filt på kökssoffan och svalnade.

Röd och varm rustade sig fru Brolin att gå ut. I en stor korg plockade hon ned bröden, 4 limpor och så saffransbullarne.

»Ska' du ge bort safiransbullarna?» frågade Brolin.

»Jojomen. Jag fick ju en saffransbulle af fru Hellgren och en af fru Wallin, och då så--»

Och så kysste hon sin gubbe och trip-pade i väg.

Brolin satt kvar vid frukostbordet, som denna gån g dukats i köket- 86 —

Nu skulle han öfverraska sin lilla gumma och koka kaffe tills hon kom igen, tänkte han.

Vid l-tiden hade han kaffebrickan i ordning. Och så slog han sig ned och började läsa tidningar. Vid 2-tiden blef Brolin dyster. Han drack kaffe och åt färskt bröd till och tog sedan en stor konjak.

Kl. 3 hade ännu icke hans lilla Bertha kommit tillbaka. Brolin tog en konjak till och gick ut på verandan, som vette åt skogen.

Hur härligt landet var! Hur härlig den tysta, mörka furuskogen! Långt därborta gick vägen till Stockholm, där hans gamla kamrater knogade vid recepturen.

Brolin flyttade ut en stol på verandan och slog sig ned med armarna öfver balustraden och somnade.

När han vaknade, var det mörkt. Han frös erbarmligt.

Han gick in, klockan var half 7 på- 6; -

kvällen. Då blef Brolin rasande. Och just som han tänkte gå ut och söka reda på sin äkta hälft, öppnades dörren, och in kom en kvinna med en korg på armen. Hon dängde korgen i väggen och nästan föll ned på soffan.

»Herre min gud, hur är det med min lilla älskling!»

»Ah, jag tror jag dör! Tänk dig, fjorton koppar kaffe! Jag tror jag spricker.» »De fördömda käringarna!» »Se så, det går väl öfver. Värst med dig, som blifvit utan middag.»

»Ack, kära barn, hvad gör det — —, och jag, som kokte kaffe åt dig!» Båda brusto i skratt. »Hvad du varit rysligt länge!» »Tror du inte, att jag längtat hem! Men det var omöjligt att komma ifrån. Kaffe öfverallt, kaffe och småbröd och vin. Gud bevare mig!»

Stackars min lilla gumma! Nu skall du— 88 —

hvila dig. Jag skall laga i ordning middag, ska' du se!»

Onsdagen veckan därpå knackade det på herrskapet Brolins dörr. Fru Brolin gick och öppnade.

Det var fru Wallin, som ville lämna en färsk limpa. Hon hade bakat samma dag. Strax efter henne kom fru Grossman, som också hade bakat, och så undan för undan kommo fruarna, den ena efter den andra. Men denna gång voro de åtta. Och alla hade de färskt bakbröd med sig, och en af dem, som haft slakt, hade med sig två stora fläskkorfvar dessutom.

Så blef det kaffe och »likör» i långa banor, för att inte tala om färskt bröd. — —

Det blef så besynnerligt tyst inne hos Brolins, sedan främmandena gått. De unga- 89 —

makarna sutto i hvar sitt soffhörn, trötta och utråkade. Slutligen bröt Brolin tystnaden.

»Och du skall väl upp och baka i morgon igen?»

»Jag är väl tvungen. Du skall veta, åtta stycken . ..»

Ja, jag vet. Och så få vi lof att skaffa oss en gris, som vi måste slakta snart, så vi kunna få fläskkorf. .. Nej, hör du, min älskade lilla gumma, det här går inte. Du skulle inte stå ut ett halft år. Du skulle släpa ihjäl dig — för grannarna. Deras bröd är väl dyrt. Vill du som jag, så resa vi redan med första tåget i morgon till Stockholm och hyra oss en lägenhet nånstans uppe på Söder. Här kunna vi inte vara.»

»Ja, men hvad ska' grannarna säga?»

»Grannarna? Vi ha sett dem sista gången i dag. Se'n vi ha rest, få de säga hvad som helst,»Och därvid blef det. Herrskapet Brolins reste till Stockholm, och där trifvas de utmärkt. Och rentier Brolin får själf äta upp det härliga bröd, hans lilla hustru bakar, och slipper äta andras.

Men på hans visitkort står det nnmera icke »rentier», utan »exam. apotekare.» Det passar bättre i Stockholm. VÄNNERNA.

Sigismund Larson hade i mänga år gått och stretat i Stockholm som »extra ordinarie i verken». Som de flesta kamraterna hade han dragits med bekymmer för kläder, föda och husrum, och åren hade gått utan någon nämnvärd ljusning. Och nu var Sigismund 40 år.

Han var en »sångarbroder» af framstående rang och hade ett oförbränneligt godt humör. De där båda egenskaperna hade nog gjort, att han aldrig fått någon framgång på sin bana. Senare tiden hade han försökt sig som advokat, och som sådan hade han då och då kunnat få in en hacka.

»Kommer dag, kommer råd», sade alltid Sigismund. Han satt just i sin ensamma kammare uppe på Norr och funderade, nä— 92 ~~

den där »dagen» skulle komma, då det knackade på dörren.

Vid hans »stig in» blef en ung kvinna synlig. Hon ville tala med advokat Larson

i en arfsangelägenhet.

* * *

Sigismund Larson hade genast kommit underfund med, att hans klient var en vacker och intelligent flicka, och när han haft arfsmålet om hand några veckor, kom han öfverens med sig själf, att han själf var långt ifrån afskräckande. Visserligen hade han några grå stripor i sitt mörka hår, och visserligen hade han fästat om åtskilligt, men de grå hårstråna endast »förhöjde effekten», och sprit och nattvak hade icke lämnat några spår i hans" ansikte. Snyggt klädd, såg han fortfarande ut som en fin karl.

Och så begaf det sig, att Sigismund Larson och hans klient, fröken Elna Ander§-- 93 —

son, en aftonstund vid en kopp kaffe uppe i notariens rum fingo klart för sig, att arfs-angelägenheten var lika viktig för dem båda.

Bortåt 100,000 kr. att vinna! Och så en vacker hustru utan närmare släktingar!

Det blef luft i luckan. Advokat Larson som, domaren ovetande, talade i egen sak, skötte målet så utmärkt, att han ett halft år efter sin klients första besök bodde i en nätt lägenhet i Vasastaden, hade sin vackra klient som fru och ett kassaskåp, som gömde både depositionsbevis och kontanter. I innerfickan på sin eleganta bonjour med

sidenuppslag hade han en checkbok.

* %

De nygiftas hem blef en sannskyldig gästgifvaregård, där gamla fattiga kamrater kommo och gingo, där man sjöng och drack till ljusan dag och lefde om igen den vår, som alla deltagarne — med undantag af husets unga fru — haft en gång förut._ 94 -

Sigismund klädde upp flere gamla vänner och gaf handtryckningar till höger och vänster. Hans hjärta var för fullt, det hotade att brista.

I längden blef dock detta fästande med gamla kamrater en gift man både ovärdigt och intresselöst. Och Sigismund funderade öfver, hur han skulle bli af med denna hord af uthungrade och törstiga själar, som trängdes kring hans bord.

En afton vid slutet af våren, när Sigismund och hans fru kommo från teatern och intogo en härlig supé — à deux för en gångs skull — i sin nätta matsal, anförtrodde unga frun sin man en stor hemlighet, hvilken kom Sigismund att kasta sig på knä för henne och bedja henne öfverse med allt fästande. Hädanefter skulle allt bli annorlunda. Redan i morgon skulle han ut oeh se efter en sommarlägenhet, långt, långt från både kamrater och sta'n. Där skulle de få vara i fred och ro i landsbyg-_ 95 —

dens olympiska lugn, De skulle inrätta så trefligt, ha en båt och ro ut i, och en veranda, där de kunde se, när både sol och måne höjdes och dalade.

— Det skall bli härligt, min älskling. — — Det dricker vi ett glas champagne på!

»Lilla älsklingen» var snart tillfreds. Hon hade icke tänkt förebrå honom, hon hade ju själf haft så rysligt roligt, men ändå---

*

Några veckor därefter reste Sigismund och hans fru till landet. Väl ett tjogtal vänner hade infunnit sig vid ångbåten vid strandvägen, och de hyllade i toner sin vän och hans unga vif.

Sigismund var rörd till tårar. Han hade inte varit utom sta'n på 17 år.

Två fyrfaldiga hurra'n, hattsvängningar och viftningar — och ångbåten försvann bakom Kastellholmen.En sommarstuga hade de fått vid skog och sjö, precis som de önskat den, med undantag af veranda. Men strax utanför stugan fanns en bergsplatå, lagom för bord och stolar, och den friluftsverandan var utmärkt.

Första frukosten i det nya hemmet blef högtidlig som en gudstjänst. Den stora tystnaden 8 mü från hufvudstaden, den klara, härliga morgonen med värmande sol, och så all den doftande grönskan i sin nyaste, finaste skrud, sådan en stadsbo sällan får se den — allt var så nytt, så underbart, att makarna sutto alldeles tysta och njöto i fulla drag.

Eget nog gick aptiten hand i hand med de etiska känslorna. Sigismund och hans fru åto som vargar, och af skakningen från Stockholm återstod snart ingenting annat än några tomma konservburkar — med undantag af de flytande varorna, ty— 97 ~~

af den sorten hade Sigismund tagit med en hel låda.

Under dagens lopp orienterade man sig, köpte ägg, fisk och mjölk och letade reda på en bagare.

I den nya omgifningen blef lifvet så oändligt varmt och rikt och stort. Tingen och människorna framträdde i en

helt annan dager. Man fick intresse för allt. Och det fanns hundratals småsaker att ägna sin tid åt.

När kvällen kom, glömde man solnedgången. Tröttheten hade tagit ui sin rätt.

* *

En hel vecka hade makarna tillbrakt i ett sannskyldigt himmelrike.

Det var på förmiddagen. Sigismund hade satt upp en hängmatta i en björkdunge, där man äfven, för skuggans skull, dukat kaffebordet. Lilla frun låg i hängmattan, och Sigismund vittjade en bundt

Bilder ur verkligketen. 7- 98 —

huvudstadstidningar. Icke ett enda bref fanns med posten; inte ens ett vykort med krystade dumheter.

»Man har glömt oss i Stockholm, Gudskelof», skrattade Sigismund.

Han talade för döfva öron. Hans hustru hade somnat, med leende på läpparne efter den senaste anekdoten, han läst upp för henne.

Öfver Sigismund sänkte sig liksom en slöja af härlig sinnesfrid, och äfven hans ögon höllo på att lykta sig, då han mellan trädens galler och brutna solstrålar fick se något, som liknade en människa af det slaget luffare.

— »Och han såg och såg, ett minne vaknade från forna da'r: Dessa drag hade han skådat, men säg när och hvar» — —

»Tjänixen på dixen, gamla heders-pascha, sade »luffaren», som nu kommit fram. Jojo, jag sökte upp dig ändå. Har gått landsvägen, må du tro, ett vad? förstår— 99 ~~

du, 25 krischl Kojat här och hvar i gårdarne. Uff, det var ett sabla schå.

»Gamle Ville, är det verkligen du», sade Sigismund, i det han räckte honom handen. Men det låg inte någon vidare glädje i stämman.

»Jojomen, hedersvän, jag glömmer icke mina vänner. Tack för senast i sta'n. Det var en härlig tid. Ser du, jag utgör egentligen endast förtruppen. Vi startade fyra stycken från Stockholm för 5 dagar sedan. Den som kom först skulle få 25 kr. af de andra. Det var »Antipas» och »Höga C» och så Lundgren och jag. Som du ser ha

vi inte glömt dig och din väna fru--

Aj, för tusan, där ligger hon ju och sofver, ser jag.»

»Välkommen, sade Sigismund så vänligt han kunde. Du är väl hungrig, gamle vän?»

»Sa' du hungrig? Jo, ta i där! Och

törstig se'n--Du ser ledsen ut---

Jag kommer väl inte till besvär?»— lOO —

»Nej bevars, men jag bara funderar på, hvar jag skall göra af fyra stycken. Vi ha hvarken sängar eller sängkläder för mer än oss själfva.»

»Ah, vi få väl logera i någon bondgård de här veekorna, sade Wille gladt och obesväradt.»

*

%

På eftermiddagen hade »Höga C» kommit in som »siste man».

Glädjen stod högt i tak. Den ena sången aflöste den andra, och skålarna under aftonens lopp voro otaliga. Man drack för värdinnan, för värden, för båda gemensamt, för kamratlifvet, för solen, för naturen, för det friska, härliga landtlifvet och för — en nämndeman, som jämte hustru och dotter, i egenskap af värd för de 4 stockholmarne, blifvit inbjuden.

Man glömde denna kväll icke solnedgången. »Höga O klämde i med »Dig jagsjunger en sång, du högt strålande sol», och fick applåder af alla utom Sigismund, som sade, att den sången passade endast för soluppgång. Det skulle han aldrig ha sagt, ty »Höga C» replikerade genast: var lugn du, du skall få höra den då också.

Han höll sitt löfte punkligt kl. 3 följande morgon.

Några dagar hade gått. Sigismund och hans hustru voro uttröttade och förtviflade.

»Hur i Herrans namn skall jag bli af med dem», frågade han sin hustru en afton.

»Hur länge tänka de stanna?»

»Jag vet inte, antagligen tills jag ber dem resa sin väg.»

.Åh,

det var förfärligt, det stå vi inte ut med •--och vi, som hade så trefligt —»

»Det är så man kan bli galen. Du behöfver ju lugn och ro, stackars liten. Inackorderingen hos nämndeman är 8 kr.om dagen, som du vet, Jag skulle betala hvad som hälst för att bli de här kamraterna kvitt. De har ju inte en smula takt Sådana ha de aldrig varit förr.»

»Då var du ungkarl, kära Sigismund.»

»Ja, du har rätt, min älskling, jag såg

dem från det hållet då--Men vänta,

jag har en idé — utmärkt, jublade han, i det han sprang upp. En vild idé! Men det kunna de gärna ha.»

Och Sigismund anförtrodde sin hustru en plan, åt hvilken de båda hade utomordentligt muntert.

*

En vecka hade gått, den ena dagen lik den andra, d. v. s. under ständigt fästande. Vännerna trifdes mycket väl och skeno af välmåga.

Unga frun hade redan på eftermiddagen klagat öfver illamående och dragit sig tillbaka, och Sigismund var dyster. Kamraterna— iö3 —.

som sågo, att han längtade bli ensam, togo med sig våtvaror och gingo till nämndemans.

Men en stund efteråt smet nämndeman öfver till herrskapet Larson. Unga frun var frisk och kry och höll på att packa in litet af hvarje.

»Så säger nämndeman», sade Sigismund, sedan de pratat en stund, »att min hustru blef så illamående, att vi måste resa in till sta'n. Det är ju kl. 5 båten går».

»Jo, dä ä så.

»Och sedan, när vi ha' försvunnit, så låt de där gossarne gärna bo kvar en vecka till. Nämndeman förstår.»

»Ja, när en vell ha fre' och ro, så kan inte tusan själf vara kropp te ha så moe gäster.»

»Här är nu pängar,» fortfor Sigismund. »Och så hjälp oss med sakerna till båten i morgon bittida. Och så, tyst som grafven — tills i morgon.»IQ4

»Förstår väl dä, sade nämndeman,» i

det han stoppade sedlarna på sig.

* *

När Sigismund och hans fru nästa förmiddag sutto på ångarens däck vid en kopp kaffe och kände sig som om de rymt för ett brott. Det blef också en verklig flykt. Genast vid ankomsten till Strandvägen på eftermiddagen en

droska upp till hemmet. En hastig titt där, och så middag på Continental och därifrån ned till Centralen, för vidare befordran till Göteborg och Lysekil.

* *

Då vännerna kl. 8 på morgonen kommo ned till Sigismunds stuga, funno de denna öde. Dörrarne stodo på vid gafvel. På en bricka på köksbordet stod en karaffin bränvin och fyra glas, smör, bröd, en burk hummer och några flaskor öl. Bredvid låg en skrifven lapp. På den stod:- io5 -

»Farväl, go' vänner! Tack för vänligheten att titta ut till oss. Men vi måste resa helt brådstörtadt, ty hustru min blef hastigt sjuk. Luften har nog varit för stark för henne. Jag har betalt nämndeman för en hel vecka till.

Sigismundus.»

De fyra tittade på hvarandra.

»Fy, för tusan», sade Lundgren.

»Det där var skamligt handladt», röt Antipas.

»Hutlöst», sjöng »höga C».

»Äh, ni ä' dumma allesammans», skrek Wille. »Karlen är kär, det är alltihop.» NÄR HJÄRTAT TALAR.

Det är en dumhet att från barndomen lära människorna, att det är något alldeles särskildt med julen, sade notaren Lönner för sig själf, där han på julaftons förmiddag satt hemma vid sitt skrifbord och tittade ut mot en husgafvel, hans enda utsikt sedan många år tillbaka. I handen höll han ett bref.

Man hypnotiseras som barn, fortsatte han. Då får man 24 december julgran och snask och klappar. Och så småningom gräfver det där in sig, att julen är något alldeles speciellt rart. Denna tanke, eller snarare detta medvetande, blir slutligen en del af en själf. Hvarenda jul samma dumma tankar om, hur man hade det då och då, d. v. s. den eller den julen.— lo/ —

Och nu sitter jag här, gamla karlen, och är utsatt för den där hypnotismen, tänker på år som flytt och »hur jag hade det då». Ja, det är verkligen löjligt, så bedröfligt löjligt, att man både kan skratta och gråta däråt.

Han lutade hufvudet i handen.

— — ja, vacker var hon, Maria, det är nog sannt, alldeles för vacker för mig. Men så fick jag henne icke heller. Det var 1880, således längesedan nu. Och så kom den där grosshandlaren, Linderkvist, och tog både flickan och pängarna. Jaha, mycket riktigt, det var julafton 1880, som förlofningen firades.

Åh, hvad jag led! Jag var för obetydlig och för ful, det har jag varit hela mitt lif. Aldrig något själfständigt, något storartadt och skildt från mängden. En hvardagsmän-niska, en sådan där genomsnittsfigur, som intet värde har egentligen.

Och så kommer det här brefvet och— log -

drar in mig i gamla minnen, bref från honom, hennes man sedan öfver 20 år tillbaka!

»Broder»--

Jaha, vi lade visst bort titlarna. Att de bodde här i Stockholm, det visste jag inte. Och de ha bott här flere år! Besynnerligt!

Han läste igenom brefvet från »vännen Linderkvist». Genom detsamma gick en röd tråd af skriande elände och nöd.

Han tänkte icke på mannen, han tänkte på hustrun. — — De hade 4 barn, de äldsta 20 år.

--»Jag kan icke se de mina denna

jul, såvida icke någon hjälp kommer. Jag kan icke se dem lida brist på det nödvändigaste. Ack, om någon ville

komma hit och af barmhärtighet slå ihjäl mig. Jag saknar mod för den sista resan».

Så slöts Linderkvists bref. Notarien förstod, att det icke var tomma ord, som— log -

nedskrifvits. De voro mer förfärande än om det stått: »Jag tar lifvet af mig, om jag ej blir hjälpt.»

Och hustrun och de fyra barnen väntade sig alla något af julen. Oet var det allra värsta, Den där inrotade vanan var ett oting.

»En jul, som går oss spårlöst förbi, är som en gammal vän, som går förbi utan att hälsa!»

Hvem gaf honom denna tanke just nu? Dumma tankar. Julen var en mat- och dryckesfest, det var alltsammans.

»Men om man hade hvarken mat eller dryck?»

»Så gick man till sängs och sof öfver hela hälgen.»

»När man var ungkarl, ja. Men när man hade familj — —»

»Nej, néj, det här duger inte, inte, infe!» skrek notarien med en så hög röst, att han själf blef skrämd.Det var icke blott hans stämma som skrämde honom. Han var rädd för sig själf. Han såg i tankarna en jämförelsevis ung kvinna, maka och mor, som bar »hennes» drag, sitta med sina barn på julafton, blek

och gråtande--och den synen dref upp

liksom en propp i hans strupe.

Han gick ut för att äta frukost. På vägen gick han upp i en bank och sedan till sitt stamlokus »P. B.», därifrån han sände ett stadsbud med bref till Linderkvist.

Efter frukosten gick han in i schweize-riet och började där, alldeles emot sin vana, dricka glögg på blanka förmiddagen, han gamla nyktra karlen.

Spriten satte hans blod i hastigare fart Han tog några skämttidningar och letade förgäfves efter en kvickhet.

Ingen människa att tala vid. I dag voro då alla som bortblåsta.

Men det var ju sannt, det var julafton —Brr! Han slog handen i bordet, så att uppasserskan kom springande »Herr notarien knackade. » »Gjorde jag? — — Javisst. — — Mera glögg! — Vänta, se här, liten.»

Och han stoppade en tia i handen på henne:

»God jul!»

»Tack, snälla, goda notarien. Och god jul igen!»

Flickan neg och rodnade och sprang så efter glöggen.

God jul, sa' hon. Jaha, det gjorde hon rätt i. Hvarför kan inte jag också få ha roligt om julen? Om jag har samlat litet pängar, så har jag väl rättighet att göra af dem hvar jag vill.

Och notarien blängde ilsket omkring sig i kaféet.

Just då öppnades dörren. En medelålders man kom in. Han såg litet »ovan»— 112 —

ut och såg sig omkring. Så gick han rakt fram till notarien.

»Notarien Lönner — »

»Stämmer. Och du är Linderkvist. Hvad du förändrat dig! Sitt ned, gamle gosse.

»Ett glas till, fröken! — — När vi druckit glögg, hviskade notarien till Linderkvist, gå vi hem till mig. Där ska' vi talas vid. Ryck nu upp dig och se inte så häng-färdig ut.

• « *

En timma därefter sutto de båda i Lönners arbetsrum.

»För att gå i ordning med frågorna», böljade notarien, »är hyran betald?»

»Ja, men till nästa kvartal ser jag mig ingen råd. Det är ju endast en vecka dit.»

»Och huru mycket behöfver du utom hyran? Hur stor är den?»

»125 kronor i kvartalet. Ja, dessutom- tl$ -

till — allt, kan jag säga — Jag är fullständigt slut. Nu säljer jag litet af hvarje och har min provision, som, om det lyckas bra, kan gå ända till en femma pr dag. Men för det mesta kan jag ingenting sälja, och det är liktydigt med nöd, naken, grinande nöd. Jag kan icke få fram orden. Det sitter som en klump i bröstet på mig, jag kan icke prata för varan som förr — jag vet ju att hemma sitta de och vänta och tro att jag förtjänat något. Och så kommer jag vanligen utan ett öre. Det kan icke kännas värre att gå in i själfva helvetet än att gå fullständigt utarmad hem till sina

svältande, frysande kära---»

Och Linderkvist föll i gråt. Det måtte inte stått mycket bättre till med Lönner, ty det dröjde en stund, innan han fick fram med något så när stadig röst: »Du skall fatta mod. Jag skall hjälpa dig. Jag skall göra än mer, jag skall skaffa dig plats.»

Bilder ur verkligheten. 8- m -

»Ack, öppna icke himlens port för att blott låta mig titta ini»

— Nej, seså, var karl nu. Du skall få »en treflig jul och ett godt nytt år», som det heter i tillönskningar, men jag gör det endast på ett villkor.»

»Jag går in på precis hvad som hälst.»

»Du får icke med ett ord yppa för din hustru, att hjälpen kommit från mig.»

»Det var precis det värsta, du kunde begära. Hon vet ju, att jag ingenting förtjänar.»

»Du har fått plats på nyåret och fått i förskott, förstår du.»

»Men hvar och af hvem.»

»Af en advokat, som du skall hjälpa med skrifning.»

»Men hustru min blir så hjärtans glad, att jag är öfvertygad om, att hon själf vill se och tacka den där advokaten. Hennes

natur är nu en gång sådan--Tillåter

du mig ett förslag?»_ n5 _

»Låt höra!»

»Kom till mig och tillbringa den här julafton. Det blir rent spel. Du behöfver inte vara rädd att du inte är välkommen

--när jag nu, tack vare dig, kan få jul

hemma!»

Lönner kämpade en inre strid. Han hade gladt sig åt att i afton få somna med tanken att i afton hafva gjort den enda människa godt, vid hvilken han under sitt kärleksfattiga lif varit fäst med hela sin själ. Hon skulle icke vetat, hvem som hjälpte, det hade varit bättre för dem båda. Och nu skulle han se henne och hennes barn, och minnena skulle kanske öfverväldiga honom och komma honom att bära sig dumt åt.

»Det har sig så svårt», började han. »Du mins väl--»

»Ja, visst mins jag. Det gör min hustru också — —»

»Nej, hvad säger du, mins hon mig?»— iö6 —.

»Förlåt mig, om jag dolt det tills nu. Det är hon, som uppmanat mig att anropa dig om hjälp».

»Jag kommer, jag kommer», ropade notarien och sprang upp. Han var alldeles pionröd i ansiktet och såg i en hast tio år

yngre ut. »Men ---hur kunde din fru

veta, att jag hade pengar?»

»Hon sa som så: 'Notarien Lönner med sitt sträfsamma punktliga lif, är naturligtvis bärgad karl, när han praktiserar här i Stockholm. Och skulle han inte ha pengar, har han så godt och ädelt hjärta, att han ovill korligen gör någon utväg — såvida han icke förändrat sig'.»

»Nej, gamle gosse, jag har inte förändrat mig. Och pengar har jag. Se här har du en hundralapp så länge. Hyran betalar jag den siste, d. v. s. du kan hämta den här då. Gå nu och se om de dina — Hur dags får jag komma i afton?»

»Käre vän», sade Linderkvist rörd, du— "7 -

är familjens räddande ängel — — du är välkommen kl. 7.

— Godt, du hade 4 barn. Huru stora äro de? Är det flickor allesamman?

— Nej, 2 gossar och 2 flickor. Maria, äldsta flickan, 20 år och sin mor upp i dagen, går på handelsinstitutet. Därnäst ha vi Hjalmar. Han sitter i 6:2. Sedan är det Selma. Hon går på seminarium och skall bli folkskollärarinna. Och så den yngste, Axel, som sitter i andra klassen.

»Utmärkt! Nå, ha de goda hufvuden?«

»Ja, vet du, verkligt briljanta.»

»Nåja, du är inte dum, och din lilla fru var då alltid fyndig.»

— Kan du tänka dig, hon har blifvit författarinna?»

Notarien gapade af förvåning.

»Jo, det kan du tro. Hon har förtjänt många tior på skisser i tidningarna. Det är hon, som uppehållit familjen.

»En sådan präktig liten hustru!— n8 —

»Ja, hon har icke sin like i hela världen — — Emellertid, det är bäst jag går nu. Jag längtar hem så jag kan bli tokig. Tänk, hvad de skola blifva glada — Om det finns någon Gud — och det tror jag nu — må han då i sin barmhärtighet öfverhopa dig med allt godt på jorden!»

Och två stora klara tårar banade sig väg ned för Linderkvists af sorger och umbäranden fårade kinder.

* * *

På slaget 7 e. m. ringde Lönner på hos Lindekvist. När dörren öppnades, bländades han af ljuset, men hvad som förbländade honom var åsynen af den, som öppnade.

»Är herr Linderkvist hemma», stammade notarien. Han såg framför sig sin tillbedda för öfver 20 år sedan, om möjligt fagrare än då, och det gick alldeles rundt i hufvudet på honom. Hennes dotter!

»Åh, sjöng en behaglig kvinnostämma,— 119 ~~

som gick rakt in i hjärtat på notarien, då är det notarien Lönner! Pappa, mamma, notarien är här! Stin in, stig in!

Och ut i tamburen kom hela familjen, och notarien fick det hett. Tack vare glasögonen, som immade sig, såg ingen, hur tårarne glänste i hans ögon. I en hast fick man af honom hans stora päls, nu dubbelt tung af »klappar», och så bar det af i triumf in till det dukade bordet i salen där en härlig julskinka doftade bland andra Guds gåfvor,

och där i ett hörn julgranen var sirad och tänd.

»En välkomma före maten», gamle redlige vän», sade Linderkvist.

Och den däjliga Maria kom snart in med rykande glögg. Och man skålade och drack. Lilla frun var dock så blek, och notarien hade icke heller sin vanliga färg.

Men tack vare Linderkvists »välkomma», som han själf tillagat, blef det snart färg på kinderna och lif i blickarne, och man— 120 ~~

satte sig till bords i verklig hälgdagsstäm-ning. Snart flöt konversationen ledig och behaglig, tack vare värdinnans fyndighet att leda den in på rätta stråkvägar. Notarien blef »du» med värdinnan — som en gång förr, och barnen fingo en ny farbror.

Vid kaffet blefvo snart notarien och hans värd ensamma. Man skulle dela ut julklapparna och höll på att samla ihop dem. Maria, hvilken notarien visade en påfallande farbroderlighet, hade fått i uppdrag att tömma pälsfickorna och lägga innehållet till de andra klapparna.

»Du har det riktigt genomtrefligt, bror Linderkvist», sade notarien.

»Ja, en ovärderlig hustru och*snälla barn.»

»Ja, och så självfva hemtrefnaden. Jag känner mig riktigt varm om hjärtat. Ett hem är i alla fall ett hem, när kärlek och frid finnas där.»

»Ja, hade jag icke ägt ett hem, hade jag varit gatslusk för längesedan--- Vetdu, jag sökte plats som kusk hos spårvägs-bolaget härförleden».

»Nå?»

»Jag var för gammal och fick ingen anställning.»

»Det visste bestämt inte Maria om.»

»Nej, men--»

»Nej, jag kunde just tro det. Väl att det inte lyckades.»

Dörrarna slogos nu upp till ett inre rum, och in bars en klädkorg, fylld med paket. Den sattes midt för pappa. Mamma slog sig ned vid notarien i soffan, de öfriga rundt omkring, och så börjades utdelningen.

Här var ingen glömd. Maria fick den dyrbaraste presenten, ett guldarmband. Hon förstod varans stora värde och rodnade och bleknade om hvartannat

»Det kan inte komma från mer än en^, sade hon.

Och hon gick fram till farbror notarien och gaf honom stora famnen,— 122 ~~

»Tack, hjärtefarbror!» »Tack, kära barn», hasplade notarien fram, men rösten lät mycket osäker.

Man hade hunnit så småningom till slutet. På botten i korgen lågo två små paket, de sista. Det ena var till pappa och hade en värs:

»Det är inte så klart som att två och två

äro fyra,

Att hvem som hälst kan ett par hästar

styra.»

I paketet låg en leksakspjäs af måladt tenn — en spårvagnskusk.

Notarien och fru Maria brusto i gapskratt, och pater familiæ blef purpurröd och vände sig till sin hustru: »Hur visste du? ...» »Mig undgår ingenting, gubben lilla — Seså, du blir väl inte stött?»

»Stött? I dag? Nej, det bryr jag mig inte om. Tack för påstötningen, älskade— 123 ~~

lilla huskors!--Men här är ett paket

kvar.»

Det var till notarien, den enda present han fått. Utanpå stod: »Jag har en bön: Mig öppna icke här, Men vänta tills du ensam är!»

»Den bönen beviljas», sade notarien, i det han tog emot paketet. »Jag är glad att det alltid ger mig rättighet att komma tillbaka och tacka.»

»Tyst med dig, hedersvän», sade Linderkvist. »Hit är du välkommen när du vill, ja t. o. m. midt i natten. Jag skall själf gå och öppna.»

»Jo, jag tycker mig se pappa, som man knappt kan få vaken», sade Maria.

»Näspärla, gack ut och se efter fisk och gröt.»

»Åh, vi hålla ju på och glömma maten», ropade mamma. Och så bar det af ut i köket och snart satt man återigen vid det dukade bordet.— 124 ~~

»Akta er», sade mamma, »det är en mandel i gröten, Den, som får den, kommer det att hända något betydelsefullt nästa år.»

Besynnerligt nog fick notarien mandeln.

»Gratulerar, gratulerar», hördes det uppsluppet från alla håll.

»Tack, tack, tack--- Skall man behålla mandeln?»

»Tror jag det.»

Och notarien svepte in mandeln i ett papper och stoppade den på sig, i det han kastade en lång, egendomlig blick på Maria,

äldsta dottern, som blef röd som en pion.

• * *

Så var han då egentligen hemma igen, hemma i sitt ungkarlsrum.

Han slog sig ned i sin skrifstol och lät aftonens minnen passera revy.

Han erfor en känsla af obeskrifligt kroppsligt välbehag, ja, äfven det immatriella hos honom var tillfredsställdt. Han hade på- 125 —

nära håll sett kärlek och lycka, en lycka, en lycka, som han själf varit med om att belysa med sol, hans hjärta var varmt ännu Det hade varit inkapsladt så länge. I afton hade det sprängt sina fjättrar. Och mäktigt och varmt flöt blodet i hans ådror. Han kände sig alldeles föryngrad.

Hvarför skulle icke äfven han kunna bilda ett hem och slippa detta dystra ungkarls-lif? Han var ju inte mer än 45 år, hade en respektabel styfver sparad och hade vidsträckt praktik som jurist.

Gifta sig — ja, men det funnes i så fall endast en, på hvilken han kunde tänka. Hon var älskvärd, huslig, vacker och dygdig.

Men om Maria inte ville ha honom? Ty det var naturligtvis på henne han tänkte.

»Åhjo, det skall nog lyckas», mumlade notarien. Då jag inte fick modern, lagar hon nog så, att jag får hennes dotter. Man har ju ingenting emot mig. Det är bra redan det att börja med.— 126 ~~

Han kom plötsligt ihåg sitt paket. Icke utan nyfikenhet bröt han det.

Han lindade af väl tio papper, innan han påträffade innehållet, ett litet kuvert. Inne i detta låg en papperslapp på

hvilken stod: »Gud välsigne dig!»

Ingen underskrift. Nej, det behöfdes icke. Han förstod ändå. Maria hade sammanfattat allt hvad hon kände af tacksamhet mot den fordne vännen i dessa enkla, betydelsefulla ord, i hvilka han samtidigt såg liksom ett svar på sina frågor.

»Ja», hviskade han, djupt rörd, »jag känner, att så bör ske. Maria, jag skall bli din dotters make.

Och när han gått till hvila, och sömnen höll på att sluta hans ögon, var hans tanke: »Jag undrar hurudan nästa julafton skall bli.» SPÖKET.

För några och tjugo år sedan var jag som ung »fil, stud.» i Uppsala af en gammal vän och farbror inbjuden att tillbringa höstterminen och julen i hans familj. Han arrenderade ett större adelsgods nere i Södermanland. Jag kunde, hade farbror skrifvit, läsa lika bra på landet som i Uppsala, när jag inte hade några praktiska öfningar. Däri hade han ju rätt. Kom så därtill, att inbjudningen kom särskildt läglig för min kassa.

Och en septemberdag gaf jag mig i väg.

Efter en i allo angenäm resa genom trakter, som skiftade i höstens alla härliga färger och belystes af strålande sol, hade jag från en station 2 x/2 mils skjuts till min nya hemvist. En tvåspänd droska väntade— —

mig. Jag kände mig nästan som brukspatron, där jag låg makligt utsträckt i droskan och blossade på en cigarr. Färden gick genom lummig skog på en bred och jämn landsväg.

Af kusken fick jag med möda veta namnet på de ställen, vi passerade. Men det var allt. Han såg dyster och sluten ut, och det var omöjligt att få något samtal i gång. Slutligen måtte jag ha somnat, ty jag

vaknade vid en häftig stöt. ???

»Ja, se», sade kusken, »vi ä' hemma nu. Det är bara det där grafkoret, som står där. Han pekade på ett litet stenhus invid landsvägen. »Hästarna skygga alltid, när de skola förbi det »

»Hvad kommer det sig af?» »Det vet ingen», sade kusken med djupt allvar och såg ohyggligt hemlighetsfull ut. »Det är en lång historia», tillade han.

Jag var förvånad öfver att han blifvit talför i en hast. Men jag hade ingen lust— 12g —

att höra på honom. För öfrigt svängde droskan nu upp till hufvudbyggnaden, där farbror och tant med »barn och blomma» välkomnade mig redan på trappan.

Efter en härlig middag — vi voro nio personer: tant och farbror, 2 stora söner, 4 flickor och jag — gingo farbror och jag in i hans rum, där vi drucko kaffe. Och så kom brädspelet fram.

När jag första gången blifvit »spräng-jan», togo vi oss en rastare.

»Nä, det var sant», sade farbror plötsligt, skyggade hästarne i dag också?»

»Ja, men hvarpå beror det?»

»Åh, det är en berättelse, hemsk som få. Jag skall tala om den för dig, medan vi sitta och »gassa» oss. Du får nog erfara sanningen af berättelsen, om du stannar uppe i natt till framemot l-tiden.

Bilder ur verklighetens 9— 13° —

»Usch, det låter riktigt hemskt. Tro ni på spöken härnere?

»Dja, jag vet sannerligen inte hvad jag skall tro snart. Det är för sorgligt med den där historien. Folket häromkring blir så uppskrämdt och vidskepligt...

»Men hvad är det då för historia? Farbror sätter mig riktigt på halster.»

»Jo, ser du, för omkring 25 år sedan ägdes den här egendomen af en ung baron, som var nygift. Han hade gift sig med en ung, strålande vacker flicka af s. k. ofrälse börd. Och svärmodern, som var änka, var mycket ogynnamt

stämd mot sin sonhustru. Svärmodern tog genast regementet om hand här, de unga hade så godt som ingenting att säga. Och så ofta hon kunde komma åt att förolämpa den unga baronessan, gjorde hon det. Hon var hennes sannskyldiga plågoris.

Nalkades så för den unga frun en af de- i3i —

mest kritiska perioderna i en kvinnas lit: hon skulle bli mor.

Men en dag, strax efter frukosten, just som man rest sig från bordet, segnade unga frun ned på golfvet. Hon hade varit frisk och kry dagen förut. Man förde henne till sängkammaren, och läkaren eftersändes. Denne förklarade helt snart, att den sjuka visserligen lefde ännu, men sannolikt icke skulle lefva dagen ut, såvida hon ens vaknade någon gång mer. Hon låg nämligen ännu som sofvande. Det vackra ansiktet var blåblekt, men dragen voro lugna. Hon hade råkat ut för en affektion åt hjärtat, och i hennes närvarande stadium kunde man icke rädda henne. Visserligen hällde man i henne dricksglas med champagne, blandadt med cognac, men intet hjälpte. Innan aftonen var hon död.

Det blef en förfärlig uppståndelse. Baronen fick ett slaganfall och bars upp på— 132 ~~

sitt rum. Tjänarne sprungo om hvarandra, gråtande och kvidande.

Endast svärmodern bibehöll sitt lugn. Hon ville på inga villkor vistas i samma hus som den döda. Och med hård och fast stämma befallde hon tjänarna att bära den döda ned i grafkoret.»

»Hennes nåd är ju knappast kall ännu», sade en af jungfrurna, som låg gråtande vid hennes bår.

»Tig och lyd! Svep om filten här, seså, skynda på nu bara!»

Det var i januari. Man lade den döda, osvept som hon var och med endast några filtar omkring sig, på en till släde apterad likvagn och förde henne till grafkoret därborta vid landsvägen. Där placerades liket på katafalken tills vidare.

Härom hade baronen ingen vetskap. Han hade visserligen vaknat efter slaganfallet, men låg som i dvala.

Vid 4-tiden på morgonen väcktes emel-— 133 ~~

lertid hela huset af bultningar på porten. Ingen vågade gå och öppna. Men gamla frun hade kurage. Hon kastade i hast på sig litet kläder, tog ett ljus i handen och öppnade.

'Hvad är det här för någonting? Är elden lös?'

Utanför på trappan stodo två bönder, med fasa och förskräckelse målade i sina anletsdrag.

»Herre Gud, ers nåd, herre Gud, så ohyggligt. Det skriker och jämrar sig så —»

»Hvad menar du? Är du full, eller hvad går åt dig? Tala karl, hvad är det?

»Det ropar och skriker i grafkoret därnere. Det är en människa därinne, det är alldeles säkert.»

Den gamla föll mot väggen och hade så när tappat ljuset. Tjänarna, som i hast samlats bakom henne, fingo, några af dem, bönderna i sällskap, och så sprungo de ned— 134 —

till grafkoret. Att något gräsligt inträffat, förstodo de. Men hvad?

De kommo in.

I skenet från en lykta sågo de den lilla baronessan, iklädd blotta linnet, uppkrupen i en fönsternisch. Hon var död. På golfvet nedanför henne låg ett nyfödt gossebarn, äfven det dödt.

»Jag har gråtit många modiga tårar, när jag tänkt på den där fasansfulla händelsen och den arma lilla baronessan», sade farbror. »Jag förvånar mig icke alls öfver, att baronen blef vansinnig och dog på dårhus.»

»Seså, min gosse, blygs inte för mig att visa dina tårar», fortsatte han. »Det bevisar, att du är en god människa.

»Alltnog, efter baronens död härskade den gamla ensam här. Hon hvilar nu i kistan näst intill sonhustruns. Hon

dog för ett par år sedan och fördes på samma likvagn som den unga till grafkoret.»»Nå, men spökerierna, då?»

»Jo, ser du, det är det besynnerligä. De hästar, efter hvilka du åkte hit, forslade gamla baronessan på hennes sista färd. Och alltsedan den dagen skygga de, när de skola förbi det där grafkoret.»

»Så besynnerligt.»

»Naja, det är inte allt. Hvarje natt, så där mellan 12 och 1, hör man 4 à 5 tunga, döfva slag, ungefär som man slår på en tomlåda. De komma från ett lider, där den gamla likvagnen står. Kan du förklara det?»

»Men är det icke någon hallucination», vågade jag anmärka. »Man tänker på historien, och så sitter man och hypnotiserar sig själf---

— Ahnej, vi ha allesammans hört det på samma gäng, gårdsfolket har också hört det, och om du sitter uppe med oss i natt, skall du äfven få höra det.»

»Jag har en plan, farbror.»

»Nå?»— 136 ~~

»Får jag taga en af drängarna med mig i natt, så skola vi gå ned till lidret och invänta spöket. Kanske är det någon som på kif eller något särskildt intresse gör det där, och då behöfs det nog två för att fånga in honom — eller henne, ty på några andar tror jag inte. De döda tala inte.»

»Gärna för mig — om du kan få någon af drängarna med. De gå ogärna förbi lidret t. o. m. på dagarna. Och för öfrigt, om det skulle vara någon, som spelar puts där, hur förklarar du det där med hästarna? De ha väl intet spöke i sig häller?»

»Af hvem har farbror hört den där förfärliga historien från början?»

»Det var af kusken. Han är gammal i gården, och jag öfvertog honom som ett inventarium. Men berättelsen om scenen i grafkoret är sann, det vet jag.»

»Hm, hm, ja, jag får i alla fall ta' en af drängarna med mig?»

»Ja, försök med Anders Rask, det skall— 137 ~~

vara den ende, som möjligen skulle våga det. Ser du, folket här har för sig, att den, som stör spöket, den skall dö innan årets slut och aldrig få någon hvila i sin graf.»

»Har farbror någon cognac hemma?»

»Jo, bevars väl. Vill du ha?

»Ja, får jag taga med en plunta, så skall farbror få se, att resultatet blir godt. Det sätter mod i barmen för tillfället äfven på den fegaste.

»Nåja, men gif honom inte för mycket. Det finns därborta i hörnskåpet. Mina drängar äro nämligen präktigt folk. Att de ta en tår därnere i drängstugan och draga en spader, det bryr jag mig inte om. De äro emellertid aldrig berusade —»

När jag från supén gick ned till drängkammaren för att preparera Anders Rask, följdes jag af beundran från de unga, menmed ett tviflande, fastän godmodigt leende af de gamla.

»Den ungdomen», sade farbror, »den är sig lik i alla väder!»

Jag hade tur, när jag kom ned i drängkammaren. Anders Rask var nämligen den ende som var vaken. Ja, d. v. s. han satt och halfsof mot en bordskant.

Bekantskapen var snart gjord. Jag hade tittat in för att se, hur det såg ut, förstås. Jag bjöd Anders på en cigarr, och då vaknade han. Fastän han behandlade min 8-öres cigarr som en dito tobaksfläta.

När jag föreslagit en »tolfva» för 25 öre partiet, blef det lif i Anders. Det begrep han sig på. Och när Anders

håfvat in sin första 25-öring, slog jag mitt stora slag.

»Det blir torrt i längden det här», sade— 139 ~~

jag. »Lyckligtvis tog jag med en plunta i kylan. Ska' Anders ha en cognac?»

»Det var då riktigt kalas i kväll», sade Anders med ett förnöj dt leende.

Socker och glas fanns, och Anders fick sig en försvarlig sats, som jag, med mycket moderation då och då förnyade.

När jag förlorat andra partiet, började Anders bli talför. Och snart voro vi inne på mitt älsklingsämne.

»Ja, nog vet jag, hvart den lea käringen kom», sade Anders, »men så går hon igen också.»

»Ah, det är sant?»

Och så kom hela historien, som jag hört förut af farbror, fastän den här och där var åtskilligt färglagd.

»Jaså, Anders tror på spöken?»

Jag hade alldeles slagit ur hågen att med min djupa(l) fond af vetande imponera på honom.

»Spöken», skrek han, »inte finns det några spöken, inte.»— 140 ~~

»Men det där med hästarne då ?» »Ja, se det, se det — —» »Och ingen har brytt sig om att se efter någon natt därborta i lidret?» »Inte har någon vågat det, inte?» »Och Anders vågar naturligtvis inte heller?»

»Bevars väl, nog är jag karl för min hatt. Men om det är elakt folk, som ställer till det där spektaklet, så borde det allt vara två, som passade dem.»

»Då gå vi två! Hvad? Nu i natt? Följer Anders med? Så ska' vi nog taga reda på eländet.»

»Ja, det gör jag visst det. Det ska bli lifvat!»

»Hur dags ska vi gå?» — Åh, klockan tolf, tänker jag. Vi hinner allt några tolfvor till», sade Anders,

1 det hans blickar smekande foro öfver de

2 vunna 25-öringarne och pluntan._ I4I _

Natten var becksvart. En lätt susning drog igenom de åldriga lindarne, när vi kommo ut på gården. Det var det enda ljud som förnams.

Vi smögo oss som tjufvar till ort och ställe och satte oss ned i ett hörn af lidret bakom en upp- och nedvänd skrofkärra.

»Där står det gamla skrället», hviskade Anders och förde armen ut i mörkret. 1

Klockan slog kvarten öfver tolf från herrgårdsbyggnaden.

»Besynnerligt att ingenting hörs», sade Anders.

Vi började redan nu kunna skönja föremålen ganska bra. Jag såg den där likvagnen. Jag tyckte den liknade en jättespindel.

Strax efter klockan slagit x/2t kände jag, huru Anders började skaka i hela kroppen. Han hackade tänder. »Se, se», sade han sakta och pekade mot ingången.

»Tyst för allt i världen», hviskade jag.— 142 ~~

I mörkret framskymtade en manlig individ.

»Se Anders, där ha vi spöket. Det är ju en människa med kött och blod», tutade jag i örat på Anders. »Låt honom nu börja klämta bara, så ta vi honom se'n.»

Mycket riktigt skred gestalten fram till likvagnen, och snart hördes ett öronbedöf-vande slag därifrån, åtföljdt af 3

andra, med korta uppehåll.

Men efter det fjärde slaget ljöd ett skri, så vildt och förfärligt, att jag aldrig hört maken ur en mänsklig strupe.

Vi hade nämligen skyndat upp, och just som fjärde slaget dånade, lade vi van-tarne på spöket, som vi mera dödt än lefvande släpade ned i drängkammaren. Där befanns spöket vara — kusken. Han var alldeles blå i ansiktet och käkarne slogo mot hvarandra.— 143 ~~

När jag trefvat mig fram till hufvud-byggningen och kommit in i förstugan, möttes jag af hela familjen och drogs in till en varm brasa och doftande kaffe.

»Du ser blek ut, min gosse, sade farbror, var det du som skrek till så förskräckligt?»

»Jag? Nej, det var kusken.»

»Kusken? Allesammans sågo ut som ett frågetecken.

Och så kom berättelsen om den stora händelsen. Att den väckte jubel hos allesammans, var ju klart. Farbror tog mig i famn och sade, att jag räddat hela gården från en sannskyldig mara. Och jag skulle minsann inte ha gjort det för inte. Åtminstone behöfde jag inte tänka på utgifterna för vårterminen, när jag efter jul reste tillbaka till Uppsala.— 144 —

Dagen därpå var det stort förhör på farbrors kontor, i närvaro af allt hvad tjänstehjon, gården med utgårdar hade. Och kusken fick afgifva en fullständig bekännelse. Han hade tyckt, att ett gammalt adelsgods utan sitt spöke inte var något bevändt med. Det där med hästarne var ett knep, han använde, ett häftigt ryck i tyglarne. Och sedan hade han underhållit tron på spöket genom de där »klämtnin-garne» på likvagnen, frambringade med en potatisstöt. Han erkände äfven, att han då och då förtjänat en hacka på att berätta historien.

Farbror, mild och förlåtande som alltid, behöll dock det gamla inventariet, som dock degraderades till ladugårdsskötare. Anders Rask skulle få lära köra ordentligt och sedan få gamle kuskens plats.__ Hi _

Och nu skygga aldrig hästarne mer, när de se grafkoret. Och i likvagnen har det upphört att spöka. Det kan inte spöka där — ty dagen efter förhöret höggo farbrors gossar och jag sönder den till småved.

Och allt folket i trakten har fått sin alldeles särskilda uppfattning om andar och spöken.

Bilder ur verkligketen. ETT BARNDOMSTYCKE.

Han stod vid sina önskningars mål i dubbel bemärkelse: Han hade tagit medicine licentiaten och några dagar därefter firat bröllop med sin ungdoms älskade

Det var två af de stora vägmärkena i hans lif, och han kände inom sig en fruktansvärd kraft, samtidigt som han var glad och tacksam i sitt hjärta, ty han var en god människa.

Hans hustru och han voro lika gamla, 30 år. I den lilla idylliska landsortsstaden gränsade deras föräldrars trädgårdar intill hvarandra, skilda endast af ett staket. Och i ett hörn af trädgårdarna, under en väldig lönn, hade han redan som ung ofta i verkligheten uppleft en del af Pyrasmus' och Thisbes kärlekssaga, ungefär samtidigt som— 147 —.

han studerade den i Ovidius, d. v. s. i 6:e klassen. Så länge han mindes tillbaka hade han hållit af henne, som nu var hans hustru. Så småningom hade synkretsen vidgats, och »det afundsjuka staketet» icke längre lagt några hinder i vägen för de två unga att utbyta smekningar, och när me-dikofilen var aflagd, firades förlofningen.

Förlofvade studenter plär det sällan bli något af, d. v. s. om de fortsätta vid akademien. Den professor af Värmlands nation i Uppsala, som sade, att förlofvade studenter voro en styggelse, hade nog inte så alldeles orätt. Ty tråkigare ungdomar får man väl leta efter. Men det är synd om största delen af dem, jag menar alla dem, som äro mycket fattiga och som se framtid och giftermål i ett sådant hopplöst fjärran, att de stundom betagas af verklig förtviflan. »Hon väntar! Arma, älskade flicka, tänk så länge hon skall vänta. Kanhända skall hon tröttna och när han tagit sin exa-— iö48 —.

men och står redo att hemföra henne som brud, kanhända hon vändt sin håg åt en annan». Med dylika osunda meditationer, varierade i det oändliga, utfylles under de första terminerna större delen af en förlofvad students dag. Brefskrifning ta'r den återstående delen.

Men det finnes äfven förlofvade studenter i hvilka det är kärna, hur fattiga de än äro. De tänka på examen som en kär plikt och låta ovilkorligen de erotiska känslorna underordna sig ända till den dag, då de ha rättighet att träda i förgrunden. Det är pliktens, sanningens och rättskaffenhetens präktiga, härliga män. Den unge läkaren var en af dem.

Åren gingo. Läkaren hade redan ordinarie plats och fick räkna tjänsteår. I sin syssla fick han ofta sätta nerverna på hårda— l49 —

prof, ty han var mycket omtyckt af allmänheten, och hans praktik var mycket stor.

Men doktorn hade alltid ett dystert drag i sitt ansikte. Det låg liksom ett moln på hans panna. Om man icke vetat, att han blef mer förmögen för hvarje dag, skulle man misstänkt tryckande ekonomi.

Han hade varit gift i fyra år. Ibland kunde han, den hyllade läkaren, stora, friska karlen, gråta öfver sig själf, ty han märkte, hur han höll på att degenereras. Eller var inte det degeneration, när en äkta man, efter fyra års barnlöst äktenskap, tycker att hans oförvitliga hustru förefaller mera som en gammal väninna än som maka? Han visste, att han var gränslöst otacksam, men han kunde icke hindra tankarna att komma: hans hustru var för gammal.

Något nytt hade de egentligen aldrig att säga hvarandra. Man går icke ostraffadt förlofvad i åtta år! Det enda, som disputerades, var matfrågan, ty doktorn tyckte- iso —

om att lefva godt. Han gick till sitt arbete, hon till sitt kök, där hon tillbringade större delen af sin dag. Man träffades vid måltiderna, och när kvällen kom, gick man till sängs efter ett hvardagligt »god natt».

Efter flera å rad genomvakade nätter hade doktorn blifvit hypernervös, och vid en frukost kom det där fram, som han länge gått och burit på. Hon fick veta, att hon var »bra gammal». Hon gaf lika godt igen och upplyste honom om, att han icke lämpade sig för äkta man och att hon kände sig ytterligt besviken i sitt äktenskap. Det ena ordet gaf det andra. Båda refvo de ned allt hvad de i ungdomen byggt upp, men samtidigt växte där upp en mur emellan dem, hög och stark.

Efter morgonmottagningen lade sig doktorn att hvila en stund i sitt mottagningsrum. Han kände sig fysiskt alldeles förbi, och, hvad nästan värre var, han kände, att han betett sig oändligt lumpet åt mot sin— i5i —

stackars hustru. Han var denna dag så ytterligt känslig, att han reagerade för det allra minsta. Under mottagningen hade en fattig kvinna varit uppe och bedt om pe-kuniär hjälp. Hon hade beskrifvit sitt elände så, att doktorn måst vända blickarna ut genom fönstret, och när han gaf henne en summa pängar, vågade han icke se upp, ty hans ögon voro tårade.

Men den där goda gärningen uppvägde icke de naggande kvalen. När en hederlig och präktig karl begår en öfverilad handling, som han efteråt inser vara lumpen, betages han af en outsäglig leda vid och ringaktning för sig själf. Ja, man har ju sett exempel på, att dylika ovärdiga handlingar hos känsliga naturer satt självmords-vapnet i deras hand.

Han ringde--

»Bed doktorinnan komma hit.» Hon kom. Och fem minuter efter hennes inträde föll den höga och starka muren i grus, och- ij2 —

doktorinnan låg, gråtande af lycka, i sin makes armar. Och doktorn upptäckte, att hans lilla hustru ännu hade gropar i kinderna.

* *

#

Men allmänheten är svår att tillfredsställa. Nu säga doktorns patienter, att han inte på långt när är så artig och snäll som förut. Han ser inte heller så allvarlig ut som han borde som läkare När man kommer in i hans mottagningsrum, kan man ibland få höra honom gnola en melodi och slå takten på bordet. Är det fasoner det?

Ja, den gode doktorn är nog inte så alldeles helt inne i sitt mottagningsrum, ty ibland är hans själ på annat håll. Hans tankar gå till hans lilla hustru. Och det är jubel i de tankarna, ty de sia om verklig lycka, som snart skall slå ut i full blomning. KAMRATERNA.

Karl och Anders Trulsson voro handlande i samma stad. För bekvämlighets skull kallade man dem rätt och slätt »herr Karl» och »herr Anders» n. b. när man talade om dem. Annars hette det »herr grosshandlaren».

Herrarna Trulsson voro icke släkt. Men de hade växt upp tillsammans, gått i samma skola och blifvit studenter på samma dag. De hade »studerat» i Uppsala 4 terminer, lämnat akademien i hvarandras sällskap, gått genom handelsinstitut i Göteborg och sedan ingått som kompanjoner i fädernas gamla firmor. Efter en följd af år hade de blifvit chefer för hvar sitt gamla handelshus. Och kort efter hade de, med en veckas mellanrum firat bröllop. Nu vid— T54 —

några och fyrtio års ålder, voro de båda stadsfullmäktige i den lilla landsortsstad, som sett dem födas och i hvars jord antagligen deras kroppar en gång skulle multna.

Till herrarna Trulssons lugna och säkra framåtgående i lifvet hade naturligtvis mycket bidragit, att de haft burga föräldrahem, ty när de sändes till Uppsala — icke för att taga någon examen, ty »det behöfde de icke», utan för att få lite polityr — voro de lika de flesta andra studentpojkar i »seder och bruk». De festade och hade roligt i två år. »Gubbarna» hade ofta varit uppe och hälsat på, och hade då delat sönernas roligheter, utan att gifva några »varningssignaler». Och när två år gått, blefvo Karl och Anders helt enkelt hemkallade för att prepareras för affärslifvet. Och hjärtligt blefvo de emottagna i hemmen. Där var ingen så enfaldig, att fråga efter »examen». Det hade man ju aldrig begärt.

De två blifvande affärsmännen höllo om— 155 —

aftnarne ofta till på »stadshotellet», stadens enda värdshus. Kanske »polityren» från Uppsala — eller kanske det var föräldrarnas stora förmögenhet? — gjorde, att de båda ungdomarna kände en obetvinglig lust att flyta »ofvanpå». Allt nog de frotterade sig sällan med gamla bekanta. De togo sitt bord för aftonen, och där fingo de sitta i fred. Det var ingen som vågade störa dem.

De reflekterade aldrig öfver den omständigheten att de fingo sitta i fred. De trifdes så innerligt väl på tu man hand. De lefde på minnena från Uppsala och Stockholm och från den korta vistelsen i Göteborg. Där den enes minne svek, kom den andre fram med en rolig historia:

»Ja, men du minns väl! Minns du inte — Och så kom historien fram, och de skrattade, ett sådant där hjärtligt, lugnt skratt, som svär emot allt hvad bekymmer heter.- i56 -

När de bildat egna hem, såg det illa ut för de glada kamrataftnarna. Vid bjudningar familjerna emellan fingo dock männen alltid några timmar för sig själfva. Men skrattet lät icke riktigt så otvunget. »Man var ju i ett hem», och hemmet måste hållas i hälgd. Och när man var inne i ett af de »dyrbaraste» ögonblicken, kunde man helt oförmodadt bli störd, just som frågan »minns du, minns du?» kom som inledare till en rad af hundratals gånger omtalade historier.

När några år gått, började det rycka i de gamla trådarna af längtan att något oftare få komma tillsammans utom hemmet. Som män med växande anseende kunde dock herrarna Trulsson icke tillåta sig detta i den lilla »landsortshålan». Men tidt och tätt fingo de »affärsresor», besynnerligt nog alltid på samma dag och alltid med Stockholm som mål.

Utelifvet i Stockholm hade dock icke_ 157 -

någon eggelse för dem. De togo in på ett anspråkslöst hotell och hade utomordentligt roligt vid sina besök på gamla källare, »Piperska muren» och till och med »Freden» och den numera slopade »Flaggen». Där kände dem ingen, och de lefde om sitt ung-karlslif de få dagar de voro på sin »affärsresa». De slutade alltid vid några stilla toddar på Bährs kafé, i ett litet rum, där ingen störde dem och där »minns du ?»haglade tätt på småtimmarne.

Efter en sådan där utflykt kommo de stora gossarna tillbaka liksom föryngrade och med sol i blickarna. »Konjunkturerna voro ganska gynnsamma», hette det, när de träffade sina fruar.

Men i längden gick det inte med »affärsresor». Fruarna Karl och Anders Truls-son voro skarpsynta och hvad de möjligen icke sågo, det sågo de rara »tanterna», af hvilka hvardera familjen väl hade ett halft dussin. Så blef det uppträden i familjerna,— 158 ~~

och de äkta männen, som voro filosofiskt anlagda — kanhända därför att de i Uppsala aldrig blifvit annat än »fil. stud.» — resignerade. Och så gick det en lång tid. De träffade hvarandra dagligen, men de förtroliga, »minnesrika» pratstunderna voro förbi. Visserligen kunde hr Karl efter middagen säga helt hastigt till sin äkta hälft: »Jag springer öfver till Anders ett slag», men en timma därefter var äfven fru Karl

där, och lugnet var stördt.

* *

*

Mandadet för stadens riksdagsman hade gått ut. Han kunde icke omväljas, ty han var död. Han hade dött strax efter riksdagens slut, just som hans period också var slut. Men så hade han också alltid varit så punktlig!

Att nyvalet skulle falla på hr Karl eller hr Anders var en så gifven sak, att några fler kandidater icke uppställdes. Och platstid-— 159 —.

ningen, som naturligtvis ville hålla sig väl med båda styrpinnarna, framhöll bådas förtjänster och uttalade som sin åsikt, att valet af den ene eller den andre ovillkorligen komme att bero af en ren slump, då de båda hade lika stora sympatier i samhället.

Fruarna Karl och Anders visade vackra prof på kulinarisk konst vid de talrika stora och små tillställningar, som nu löpte af stapeln i de båda grosshandlarefamiljerna. Fruarna hade alltid varit »de bästa vänner i världen», men riksdagsmannavalet stod nu som ett ofridens spöke emellan dem. Och fanns det något att tadla väninnans man för, använde man tanterna som språkrör. De gamla älskliga kvinnorna kunde ju icke hjälpa att de icke hade— »tand för tunga».

Endast kandidaterna togo det hela med lugn. De voro för gamla vänner för att kunna hysa en så lumpen känsla som afund.

I början af hösten stod det stora slaget. Herr Karl hade afgått med seger.— i6o —

Herr Anders var den förste att gratulera sin gamle vän. Men fru Anders grät af harm.

»Där har du för all vänskap mot den där gemena människan, som jag aldrig kunnat tåla», sade hon. Kunde just tro, att det skulle gå så. Alltid skall han vara den förste, fastän du har långt mera kunskaper(!) än han och alltid varit vänlig och förekommande mot alla. Jag är så ond på Karl's, jag kommer aldrig att tåla dem mer. Och så mycket du vet, i det här huset slipper ingen af dem mera in.»

»Kära du, om tre år det nytt val igen. Och då kanhända ...»

»Jaså! Jaså. Nej du, den de valt en gång kunna de gärna behålla. Jag skulle hålla mig för god, om jag vore som du, att efterträda honom.»

Sedan hr Anders fått till lifs detta praktexempel af kvinnlig konsekvens gick han ut. För första gången efter sitt äkten-skap gick han ned på »stadshotellet». Den förste, han då fick se, var den nyvalde riksdagsmannen, som stod på ett bord och höll

tal för en intresserad åhörarekrets.

* *

*

Januari var inne. Hr Anders hade just följt sin gamle vän till stationen. Hr Karl skulle upp till Stockholm för att inträda i senatorernas led.

I den kalla vinteraftonen traskade hr Anders hem, dyster i sitt sinne. Han kände det som om han följt sin gamle vän till grafven. Omedvetet uppdrog han en jämförelse mellan kärlek och vänskap. Och han fann, att verklig vänskap är kärlek i sin renaste, finaste form. Nu var han ensam i fyra långa, tråkiga månader. ..

Men plötsligt stannade han och tittade upp mot den stjärnströdda himlen. Stadens poliskonstapel passerade just förbi och gjorde en ståtlig honnör. Men herr Anders ob-

Bilder ur verkligheten. 11observerade honom icke. Det hade kommit något af tjufpojksglimt i hans ögon.

»Visst sjutton», mumlade han. »Ett sådant nöt jag var, som inte tänkte på det.

Och med spänstiga steg gick han hem. Och hans uppsyn var så vänlig och glad, att när han trädde in, blef hans fru alldeles förvånad och fick sina alldeles egna tankar om vänskapen.

Några dagar efter var bokslutet klart. Och då reste herr Anders till — Stockholm.